Neapolis University

HEPHAESTUS Repository **http://hephaestus.nup.ac.cy**

Department of Law Master in International and European Business Law (LLM)

2014

þÿ ‘ ½ ¸ Á Î À ¹ ½ ± ´ ¹ º ± ¹ Î ¼ ± Ä ± Ã Ä · ½ ² –
þÿ ˜ µ ¼ µ » ¹ É ´ Î ½ ‘ Á Ç Î ½ Ä · Â • Å Á É À ±

Kallis, Michalis

þÿ Á Ì ³ Á ± ¼ ¼ ± ” ¹ µ ¸ ½ - Â º ± ¹ • Å Á É À ± Ê º Ì Ÿ ¹ º ¿ ½ ¿ ¼ ¹ º Ì ” ¯ º ± ¹ ¿ , £ Ç ¿ » ® • ¿ ¼ ¹ º Î ½ º ± ¹
þÿ • À ¹ Ã Ä · ¼ Î ½ , ± ½ µ À ¹ Ã Ä ® ¼ ¹ ¿ • µ ¬ À ¿ » ¹ Â ¬ Æ ¿ Å

http://hdl.handle.net/11728/6853

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ: «ΝΕΑΠΟΛΗΣ» ΠΑΦΟΣ

ΤΜΗΜΑ: ΝΟΜΙΚΗΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ

«ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΑΠΟ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ»

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος - Εισαγωγή	3
Ευρωπαϊκή Κοινότητα.	4 – 9
Ιστορικό ανά χρονολογία	9-10
Κράτη Μέλη	10-11
Δίκαιο Ευρωπαϊκής Κοινότητας(Κοινοτικό)	11-12
Δίκαιο Ευρωπαϊκής Ένωσης – Πηγές	12-13
Ιεραρχία πηγών στην Κοινοτική Έννομη Τάξη	13
Πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο, Διεθνές δίκαιο, Γενικές αρχές του δικαίου, Παράγωγο δίκαιο	13-19
Που εφαρμόζεται το κοινοτικό δίκαιο	19-20
Σχέση κοινοτικού δικαίου με το εθνικό δίκαιο και εναρμόνηση	20-22
Προσαρμογή του εθνικού δικαίου στο δίκαιο της ΕΕ	22-23
ΔΕΚ	23-26
Επιτροπή	26-34
Εξωσυμβατική ευθύνη Κράτους	34-37
Αρχή της υπεροχής	37-41
Κοινοτικό Σύστημα έννομης προστασίας από παράβαση κοινοτικής νομοθεσίας εκ μέρους του κράτους	41-48
Συμπεράσματα	50
Βιβλιογραφία	51

ΠΡΟΛΟΓΟΣ - ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το παρακάτω κείμενο ενασχολείται με το Δίκαιο Της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την εφαρμογή του από τα κράτη μέλη του. Θα γίνει ανάλυση της ευρωπαϊκής κοινότητα από την γένεση της μέχρι σήμερα, ανάλυση του Δικαίου που εφαρμόζεται καθώς επίσης και ανάλυση των διάφορων πηγών του. Περαιτέρω ανάλυση θα γίνει στις διάφορες πηγές δικαίου καθώς επίσης και μέσω ποιων οργάνων παράγουν δίκαιο.

Περαιτέρω θα ασχοληθούμε με τα κράτη μέλη τα οποία αποτελούν την Ευρωπαϊκή Ένωση και θα γίνει μια τοποθέτηση αναφορικά με το εθνικό δίκαιο του κάθε κράτους και του δικαίου της εθνικής ένωσης.

Η υπεροχή του κοινοτικού δικαίου είναι ένα ζήτημα σοβαρό, το οποίο εφαρμόζεται στα κράτη μέλη από το Δικαστήριο Ευρωπαϊκών κοινοτήτων και την Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στα οποία θα αναφερθούμε διεξοδικά. Επιπλέον θα αναφερθούμε διεξοδικά στις αρμοδιότητες του Δικαστηρίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων καθώς και της Επιτροπής.

Επιπλέον, θα γίνει αναφορά στις υποχρεώσεις των κρατών για την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου αλλά και στις υποχρεώσεις, τόσο συμβατικές όσο και εξωσυμβατικές, τις όποιες έχει η Ευρωπαϊκή Ένωση απέναντι στα κράτη μελή της.

Καταλήγοντας, θα παρουσιαστούν κάποια συμπεράσματα αναφορικά με την υπεροχή του κοινοτικού δικαίου απέναντι στο εθνικό δίκαιο.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα αποτελείται από 28 κράτη- μέλη. Είναι ένας διεθνής οργανισμός, μια συσπείρωση κρατών που δημιουργούν καινούρια νομική οντότητα που αποκτά και ξεχωριστή από αυτά νομική βούληση.

Κάνοντας αρχή ιστορικά, η πορεία της Ευρωπαϊκής ενοποίησης ξεκίνησε με έξι κράτη, τα οποία χρησίμευσαν σαν σκαπανείς για να ανοίξουν έναν άγνωστο δρόμο. Άλλα Ευρωπαϊκά κράτη δεν ήθελαν και άλλα δεν μπορούσαν να πάρουν μέρος στην πορεία. Κάποια κράτη υποδείκνυαν άλλη πορεία για την Ευρώπη. Κάποια άλλα κράτη παρακολουθούσαν σαν θεατές τις πρώτες κατακτήσεις των πρωτοπόρων και άρχισαν να προσέρχονται στην πορεία, μόνον όταν διαπίστωσαν ότι αυτή ακολουθούσε τον σωστό δρόμο. Τελικά, μετά μισό αιώνα συνεχούς προόδου, όλα τα Ευρωπαϊκά έθνη ακολουθούν ή θέλουν να ακολουθήσουν την κοινή πορεία, έστω και αν μερικά σέρνουν ακόμη τα βήματά τους και επιδιώκουν να ανακόψουν την ταχύτητα των προπορευόμενων.

Μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, η Ευρώπη διαιρέθηκε σε δύο πολύ διαφορετικές ομάδες κρατών. Από την μια στην Ανατολική Ευρώπη, η Σοβιετική Ένωση με την εδαφική και πληθυσμιακή υπεροχή της Ρωσίας και με μια ενωτική ιδεολογία που είχε απήχηση σε πάμφτωχους λαούς μπορούσε εύκολα να προσαρτήσει τις γειτονικές της χώρες και να εγκαθιδρύσει φιλικά προς αυτήν καθεστώτα. Επιπλέον μπορούσε να τους προσφέρει μια κάποια ασφάλεια, παρά το γεγονός ότι αποτελούσαν δικτατορικά καθεστώτα, μια ευρεία αγορά για τις εισαγωγές και εξαγωγές τους υπό ρωσική επίβλεψη και μια σχετική εξασφάλιση των βασικών αναγκών των λαών τους, της τροφής και της στέγης. Από την άλλη, στη Δυτική Ευρώπη, στη δεκαετία του 50, η ευημερία των λαών δεν ήταν πολύ καλύτερη από εκείνη της Ανατολικής. Παρά του γεγονότος ότι πρέσβευαν τα δημοκρατικά καθεστώτα στα περισσότερα Δυτικοευρωπαϊκά κράτη και οι λαοί απολάμβαναν κάποια στοιχειώδη δικαιώματα και την ελευθερία του λόγου, εντούτοις η οικονομική κατάσταση της μεγάλης πλειοψηφίας δεν ήταν πολύ καλύτερη από εκείνη των ανατολικών γειτόνων τους. Επιπλέον, τα αδύναμα δημοκρατικά καθεστώτα τους απειλούνταν τόσο από το εξωτερικό - την αλαζονική υπερδύναμη που γινόταν βαθμιαία η Σοβιετική Ένωση - και από το εσωτερικό - τα φιλικά προς αυτήν πολιτικά κόμματα.

Επομένως αυτή η απειλή ήταν το βασικό κίνητρο για την Ευρωπαϊκή ενοποίηση; Βεβαίως, ήταν ένας λόγος για συνεργασία όμως όχι ο σπουδαιότερος.

Για να αντιμετωπίσουν τη Σοβιετική απειλή, τα περισσότερα Δυτικοευρωπαϊκά κράτη είχαν ενταχθεί, ήδη από το 1949, στον Οργανισμό του Βορειοατλαντικού Συμφώνου (ΝΑΤΟ) και επομένως υπό την Αμερικανική πυρηνική ασπίδα. Αυτή η ασπίδα παρείχε μεγαλύτερη προστασία από εξωτερική απειλή από οποιαδήποτε ενοποίηση των ανεπαρκών

στρατευμάτων τους. Αλλά αυτή η ασπίδα δεν μπορούσε να προστατεύσει τα ασθενικά δημοκρατικά καθεστώτα από τις κοινωνικές αναταραχές πληθυσμών που βρίσκονταν κοντά ή και κάτω από το ελάχιστο όριο επιβίωσης. Για να αντιμετωπίσουν αυτή την απειλή, οι αδρανείς οικονομίες αυτών των κρατών έπρεπε να τεθούν σε κίνηση για να απορροφήσουν τους άνεργους και απένταρους πληθυσμούς. Αυτές οι οικονομίες είχαν απομονωθεί η μια από την άλλη και από τον υπόλοιπο κόσμο με υψηλούς τελωνειακούς και άλλους φραγμούς, οι οποίοι επέτρεπαν σε μερικές ανεπαρκείς κρατικές και ιδιωτικές επιχειρήσεις να επιζούν στην προστατευμένη εσωτερική αγορά, αλλά απέτρεπαν το εξωτερικό εμπόριο και τον ανταγωνισμό και, επομένως, την ανάπτυξη που μπορούσαν να υποκινήσουν.

Για να τονωθεί η ανάπτυξη των Δυτικοευρωπαϊκών οικονομιών, έπρεπε να γκρεμιστούν οι μεταξύ τους φραγμοί. Αλλά, και πάλι, το κίνητρο της απελευθέρωσης του εμπορίου δεν ήταν από μόνο του αρκετό για να ενεργοποιήσει την Ευρωπαϊκή ενοποίηση. Χρειαζόταν πολιτική απόφαση να επιδιωχθεί αυτή η απελευθέρωση μέσω της πολυεθνικής ολοκλήρωσης μάλλον παρά μέσω της διακυβερνητικής συνεργασίας. Ο απλός τρόπος τότε για την απελευθέρωση του εμπορίου στην Ευρώπη ήταν η δημιουργία μιας ζώνης ελεύθερων συναλλαγών μέσω διακυβερνητικής συνεργασίας. Αυτή τη μέθοδο υποδείκνυαν ιδίως η Μεγάλη Βρετανία και οι Σκανδιναβικές χώρες. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, η απελευθέρωση του εμπορίου στην Ευρώπη μπορούσε να επισπεύσει και να ξεπεράσει τις διεργασίες που είχαν ξεκινήσει από το 1947 σε διεθνές επίπεδο στα πλαίσια της Γενικής Συμφωνίας περί Δασμών και Εμπορίου (GATT). Θα μπορούσε έτσι να οδηγήσει σε πλήρη εξάλειψη των δασμολογικών εμποδίων, χωρίς εκχωρήσεις εθνικής κυριαρχίας. Παράλληλα, μια ελεύθερη από νομικούς καταναγκασμούς διακυβερνητική συνεργασία για την οικονομική ανάπτυξη μπορούσε να αναπτυχθεί μεταξύ των Δυτικοευρωπαϊκών κρατών και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Οικονομική Συνεργασία. Αυτός είχε ιδρυθεί στις αρχές της δεκαετίας του 50 για να διαχειριστεί το Σχέδιο Μάρσαλ των ΗΠΑ για την ανοικοδόμηση της Ευρώπης και αργότερα εξελίχθηκε στον σημερινό Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), ο οποίος περιλαμβάνει τις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες, τις ΗΠΑ, άλλες αγγλοσαξονικές χώρες και την Ιαπωνία.

Όμως ορισμένοι πολιτικοί των χωρών της ηπείρου, οι οποίες είχαν καταστραφεί από τους μεταξύ τους πολέμους, ήθελαν να προχωρήσουν πέραν της απελευθέρωσης του εμπορίου. Ήθελαν να ενώσουν τόσο στενά τις οικονομίες τους ώστε να καταστήσουν αδύνατο ένα νέο εμφύλιο πόλεμο στην Ευρώπη. Ήθελαν να δοκιμάσουν μια μέθοδο που θα συνδύαζε την απελευθέρωση του εμπορίου με την οικονομική ολοκλήρωση. Όπως το υποδηλώνει η λέξη ολοκλήρωση, ήθελαν να συνενώσουν τις χωριστές οικονομίες τους σε ένα σύνολο. Η πολυεθνική ολοκλήρωση ήταν εκείνο τον καιρό μια επαναστατική και ριψοκίνδυνη επιχείρηση. Ήταν επαναστατική, γιατί αντέβαινε στην καθιερωμένη έννοια του κράτους-έθνους και της εθνικής κυριαρχίας που πήγαζε από αυτό. Ήταν μια ριψοκίνδυνη επιχείρηση, γιατί απαιτούσε την εγκαθίδρυση υπερεθνικών εξουσιών που θα κατίσχυαν

των εθνικών εξουσιών με άγνωστες συνέπειες. Όμως, υποσχόταν να μετατρέψει τους πρώην αντιπάλους σε συνεταίρους και επιπλέον να καταστήσει αμετάκλητη την εταιρική σχέση τους.

Έξι κράτη δέχτηκαν: η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, η Ολλανδία, το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο. Αλλά δεν ήθελαν να ριψοκινδυνεύσουν το σύνολο των οικονομιών τους σε αυτό το στοίχημα. Αποφάσισαν να ξεκινήσουν την επιχείρηση από τους τομείς του άνθρακα και του χάλυβα. Η επιλογή των βιομηχανιών του άνθρακα και του χάλυβα δεν ήταν τυχαία. Αυτές οι βιομηχανίες ήταν, κατά τη δεκαετία του 50, ο πυρήνας των βιομηχανιών των αρχικών κρατών μελών. Συμμετέχοντας σε ένα σχέδιο, το οποίο θα έλεγχε τις πολεμικές της βιομηχανίες, η Γερμανία θα εγγυόταν, όχι μόνο με λόγια αλλά με έργα, ότι είχε εγκαταλείψει για πάντα την επιδίωξη επέκτασης του «ζωτικού χώρου» της. Επιπλέον, αν η οικονομική ολοκλήρωση επιτυγχανόταν σε αυτούς τους πολύ προστατευμένους τομείς, θα μπορούσε να επιτευχθεί και σε άλλους τομείς. Επομένως, οι τομείς του άνθρακα και του χάλυβα επιλέγηκαν σαν υπόδειγμα της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης τόσο για οικονομικούς όσο και για πολιτικούς λόγους.

Αυτή ήταν η λαμπρή ιδέα του Jean Monnet, εμπνευσμένη από τις οικονομικές και πολιτικές δραστηριότητές του με τους Συμμάχους κατά τη διάρκεια του πολέμου. Διακηρύχθηκε από τον Υπουργό των Εξωτερικών της Γαλλίας, Robert Schuman, στις 9 Μαΐου 1950, ιστορική ημερομηνία για την Ευρωπαϊκή ενοποίηση. Η ΕΚΑΧ θα ήταν η πρώτη πραγματοποίηση. Η γαλλική ιδέα υιοθετήθηκε αμέσως από τον Γερμανό Καγκελάριο, Konrad Adenauer, και από τους πρωθυπουργούς της Ιταλίας, του Βελγίου, της Ολλανδίας και του Λουξεμβούργου. Μόλις ένα χρόνο μετά τη διακήρυξη του Σουμάν, οι ιδρυτικοί πατέρες είχαν συμφωνήσει τις λεπτομέρειες αυτού του πρωτότυπου σχεδίου και μπόρεσαν να υπογράψουν τη Συνθήκη της ΕΚΑΧ, στο Παρίσι στις 18 Απριλίου 1951. Τα θεσμικά όργανα που ίδρυσαν τότε - η Ανώτατη Αρχή (η οποία συγχωνεύθηκε το 1967 με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή), το Συμβούλιο των Υπουργών, η Ευρωπαϊκή Συνέλευση (η οποία εξελίχθηκε σε Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο) και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο - υπάρχουν ακόμη σήμερα, με αυξημένες βέβαια αρμοδιότητες.

Τα πρώτα κιόλας χρόνια λειτουργίας της δασμολογικής ένωσης του άνθρακα και του χάλυβα έδειξαν ότι το μοντέλο της ΕΚΑΧ ήταν επιτυχές και μπορούσε να επεκταθεί σε όλους τους οικονομικούς τομείς. Ήδη τον Ιούνιο του 1955, οι υπουργοί εξωτερικών των «Έξι» εξέτασαν τη δυνατότητα δημιουργίας κοινής αγοράς για όλα τα προϊόντα καθώς και τη δημιουργία μιας ειδικής κοινότητας για την πυρηνική ενέργεια. Σύντομες διαπραγματεύσεις υπό την προεδρία του βέλγου υπουργού εξωτερικών, Paul Henri Spaak ολοκληρώθηκαν τον Απρίλιο του 1956 και στις 25 Μαρτίου 1957 οι Έξι ήταν σε θέση να υπογράψουν πάνω στον λόφο του Καπιτωλίου της Ρώμης τις Συνθήκες που ίδρυαν την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ).

Τότε προτάθηκε από το Ηνωμένο Βασίλειο στους Έξι η δημιουργία μιας ευρείας ζώνης ελεύθερων συναλλαγών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και των άλλων ευρωπαϊκών κρατών μελών του ΟΟΣΑ, αλλά οι συζητήσεις εγκαταλείφθηκαν το φθινόπωρο του 1958 λόγω βασικών διαφωνιών μεταξύ της Γαλλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου. Η διάσταση μεταξύ κρατών που ήθελαν να προχωρήσουν στην οικονομική ολοκλήρωση και εκείνων που προτιμούσαν τη διακυβερνητική συνεργασία για την απελευθέρωση του εμπορίου συγκεκριμενοποιήθηκε το 1959 με τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ), στην οποία προσχώρησαν το Ηνωμένο Βασίλειο, η Νορβηγία, η Σουηδία, η Δανία, η Αυστρία, η Πορτογαλία, η Ισλανδία, η ΕΕλβετία, και αργότερα η Φινλανδία.

Η βρετανική κυβέρνηση δεν άργησε να αναθεωρήσει τη θέση της πάνω στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Είχε αρχίσει να καταλαβαίνει ότι το Ηνωμένο Βασίλειο δεν θα μπορούσε να διατηρήσει έναν ηγετικό ρόλο στην Ευρώπη και στον κόσμο βασιζόμενο στη διακυβερνητική συνεργασία της ΕΖΕΣ. Αυτό ήταν που το έκανε να υποβάλει επίσημα την υποψηφιότητά του, τον Αύγουστο του 1961, για να γίνει πλήρες μέλος των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Η υποβολή υποψηφιότητας από το Ηνωμένο Βασίλειο ακολουθήθηκε από δύο άλλα μέλη της ΕΖΕΣ, τη Δανία και τη ΝΝορβηγία, καθώς και από την ανεξάρτητη Ιρλανδία. Η ένταξη αυτών των χωρών προσέκρουσε από την αρχή στην αντίθεση του προέδρου της Γαλλικής Δημοκρατίας, στρατηγού Ντε Γκώλ, ο οποίος ήταν πολύ επιφυλακτικός για τις προθέσεις της Μεγάλης Βρετανίας και μέσα στη μέση των διαπραγματεύσεων, το 1963, δήλωσε ότι δεν ήθελε να τις συνεχίσει. Η δεύτερη βρετανική αίτηση ένταξης, η οποία ακολουθήθηκε επίσης από την Ιρλανδία, τη Δανία και τη Νορβηγία, δεν εξετάστηκε στα σοβαρά για πολύ καιρό, λόγω των δισταγμών της Γαλλίας. Το θέμα της ένταξης αυτών των χωρών άρχισε να εξετάζεται σοβαρά μόνον μετά την παραίτηση του στρατηγού Ντε Γκώλ, τον Απρίλιο του 1969. Μετά από δύσκολες διαπραγματεύσεις, οι Συνθήκες ένταξης υπογράφτηκαν στις 22 Ιανουαρίου 1972. Η ένταξη του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιρλανδίας και της Δανίας έγινε πράγματι την 1η Ιανουαρίου 1973, μετά από την επικύρωση των Συνθηκών από τα εθνικά κοινοβούλια. Η Νορβηγία δεν εντάχθηκε τελικά στην Κκοινότητα, γιατί 53,49% του νορβηγικού λαού αντιτάχθηκε με δημοψήφισμα στην ένταξη. Τα μέλη της ΕΟΚ αυξήθηκαν έτσι σε εννέα, ενώ τα μέλη της ΕΖΕΣ μειώθηκαν σε έξι.

Μέτα την αποκατάσταση της δημοκρατίας στην Ελλάδα, την Πορτογαλία και την Ισπανία, οι χώρες αυτές υπέβαλαν, η πρώτη το 1975 και οι δύο άλλες το 1977, αίτηση ένταξης στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Οι χώρες αυτές προτίμησαν έτσι να συμμετάσχουν στο πρωτότυπο και επομένως ριψοκίνδυνο εγχείρημα της ΕΟΚ παρά στο σίγουρο αλλά περιορισμένο καταφύγιο της ΕΖΕΣ. Θεώρησαν ότι η πολυεθνική ολοκλήρωση μπορούσε, όχι μόνο να ενισχύσει την οικονομική τους ανάπτυξη, αλλά και να στερεώσει τα αδύναμα δημοκρατικά καθεστώτα τους, εφόσον απαιτούσε την καλή λειτουργία δημοκρατικών θεσμών στα

συμμετέχοντα κράτη. Η Ελλάδα εντάχθηκε την 1η Ιανουαρίου 1981, η Ισπανία και η Πορτογαλία, την 1η Ιανουαρίου 1986. Έτσι, για ένα μικρό διάστημα, η ΕΟΚ ήταν γνωστή ως «οι Δώδεκα».

Με την υπογραφή της Ενιαίας ευρωπαϊκής Πράξης, τον Ιούνιο του 1987, τα δώδεκα κράτη μέλη της ΕΟΚ αποφάσισαν να ολοκληρώσουν την εσωτερική αγορά τους μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1992. Ένα χρόνο πριν από αυτή την ημερομηνία, το Δεκέμβριο του 1991, αποφάσισαν, στο Μάαστριχτ, να αναπτύξουν μέσα στην ενιαία αγορά μια οικονομική και νομισματική ένωση, μια συνεργασία για τις εσωτερικές και τις δικαστικές υποθέσεις και μια κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, μετατρέποντας έτσι την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα **σε** Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ)**,** περιλαμβάνουσα μια αναμορφωμένη Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΕΚ). Έτσι, η Ευρώπη των Δώδεκα έγινε η Ευρώπη των Δεκαπέντε, από την 1η Ιανουαρίου 1995, με την ένταξη της Αυστρίας, της Φινλανδίας και της Σουηδίας**,** ενώ ο Νορβηγικός λαός ψήφισε εκ νέου κατά της ένταξης στην Ένωση, με πλειοψηφία 52,8%. Τα τρία νέα κράτη στάθμισαν τα οικονομικά πλεονεκτήματα της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης έναντι του πολιτικού μειονεκτήματος της απώλειας ορισμένων κυριαρχικών δικαιωμάτων και αποφάσισαν να πάρουν το τρένο της ολοκλήρωσης παρά το κόστος του εισιτηρίου. Τα εναπομείναντα κράτη της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (εκτός από την Ελβετία), δηλαδή η Νορβηγία, η Ισλανδία και το Λιχτενστάιν υπέγραψαν με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα τη Συνθήκη για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ)**,** η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1994, δημιουργώντας μια μεγάλη ζώνη ελευθέρων συναλλαγών που εφαρμόζει πολλές κοινές πολιτικές της ΕΚ/ΕΕ [βλ. το τμήμα 25.1]. Η πολιτική ηγεσία της Ελβετίας είχε διαπραγματευτεί τη συμμετοχή στον ΕΟΧ, αλλά δεν μπόρεσε να επικυρώσει τη Συνθήκη λόγω αρνητικού δημοψηφίσματος. Είχε επίσης αντιμετωπίσει σοβαρά το ενδεχόμενο συμμετοχής στην ΕΚ/ΕΕ, αλλά το είχε εγκαταλείψει προ της αρνητικής στάσης της κοινής γνώμης, καθοδηγούμενης από εθνικιστικά ΜΜΕ.

Η μια μετά την άλλη οι χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, μετά την πτώση του Σιδηρού Παραπετάσματος το 1989, ζήτησαν συμμετοχή στην ΕΕ, επιλέγοντας έτσι σαφώς την πολυεθνική ολοκλήρωση έναντι της διακυβερνητικής συνεργασίας μέσα στην ΕΖΕΣ. Η επιλογή τους οδηγήθηκε τόσο από προσδοκίες ταχύτερης οικονομικής ανάπτυξης όσο και από λόγους αυξημένης πολιτικής σταθερότητας μέσα σε μια Ένωση δημοκρατικών κρατών. Η ΕΕ ενθάρρυνε την αίτησή τους με πολιτικά και οικονομικά μέσα [βλ. το τμήμα 25.2] και ξεκίνησε διαπραγματεύσεις με την Πολωνία, την Ουγγαρία, τη Τσεχία, τη Σλοβακία, τη Σλοβενία, την Εσθονία, τη Λετονία, τη Λιθουανία καθώς και με την Κύπρο και τη Μάλτα**.** Μετά από την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων, αυτές οι δέκα χώρες υπέγραψαν τη Συνθήκη ένταξής τους στην Αθήνα στις 16 Απριλίου 2003 και έγιναν πλήρη μέλη της ΕΚ/ΕΕ την 1η Μαΐου 2004. Η Βουλγαρία και η Ρουμανία προσχώρησαν στην ΕΕ την 1η Ιανουαρίου 2007.

Γενικά, η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας συνεχίζεται. Οι διαπραγματεύσεις με τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία έχουν προχωρήσει πολύ και αυτές οι χώρες αναμένεται να ενταχθούν το 2007 ή το 2008. Τον Δεκέμβριο 2004, η ΕΕ δέχτηκε να αρχίσει διαπραγματεύσεις με την Κροατία και τη Τουρκία. Στις 9 Δεκεμβρίου 2011, οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων της ΕΕ υπέγραψαν τη Συνθήκη ένταξης, η οποία επέτρεψε στην Κροατία να γίνει το 28ο κράτος μέλος την 1η Ιουλίου 2013 [ΕΕ L 300, 09.11.2013]. Όταν η οικονομική και πολιτική κατάστασή τους το επιτρέψει, όλα τα Βαλκανικά κράτη αναμένεται να ζητήσουν την ένταξή τους στην Ένωση [βλ. τα τμήματα 25.2 και 25.3].

Ιστορικό δημιουργίας ανά χρονολογίες

1950

Η Ευρώπη είναι κατεστραμμένη από το 2ο παγκόσμιο πόλεμο και υπάρχει οικονομική και κοινωνική πτώση. Αναπτύχθηκε το φεδεραλιστικού κινήματος. Τα παραδοσιακά μοντέλα διεθνών οργανισμών δεν ανταποκρίνονται σε αυτό το αίτημα και έχουμε την πρώτη φάση της Ευρωπαϊκής θεσμογέννησης με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής κοινότητας.

1952

Ιδρύθηκε η πρώτη κοινότητα (ΕΚΑΧ) με τη συνθήκη στο Παρίσι. Υπάρχουν 6 κράτη- μέλη.

1955

Ιδρύθηκε η ΕΑΚ (Ατομικής κοινότητας) και ΕΠΚ (Πολιτικής κοινότητας). Οι δύο αυτές κοινότητες δεν έχουν μεγάλη διάρκεια.

1955

Δημιουργία ΕΟΚ και ΕΚΑΕ (euratom)

1957

Συνθήκη Ρώμης / Ολοκλήρωση ίδρυσης της κοινότητας

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα θεμελιώθηκε σε μια ιδρυτική συνθήκη. Η συνθήκη αυτή έχει μορφή καταστατικού χάρτη και επιτελεί ως προς τα μέλη συνταγματική λειτουργία (εσωτερικό δίκαιο της κοινότητας, εσωτερική νομική οντότητα). Στην παρούσα φάση υπάρχουν 4 διεθνείς οργανισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης μαζί με τη συνθήκη του Μάαστριχ (μέχρι αυτή υπήρχαν 3 διεθνείς οργανισμοί):

1) Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα - ΕΚΑΧ (1951). Υπογράφηκε μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, με σκοπό την εξασφάλιση της ειρήνης και της ευημερίας για τους

λαούς της Ευρώπης. Αντικείμενο είχε την οικονομική ανάπτυξη του τομέα παραγωγής και εμπορίας άνθρακα και χάλυβα αλλά και τη βελτίωση της απασχόλησης και την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου των απασχολούμενων σε αυτούς τους κλάδους.

2) Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα - ΕΟΚ (1957), η οποία έχει μετονομαστεί μετά τη συνθήκη του Μάαστριχ σε Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και καταλαμβάνει ουσιαστικά σήμερα όλο το οικονομικό φάσμα στο πλαίσιο της κοινότητας.

3)Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας - ΕΚΑΕ (1957), η οποία έχει ως αντικείμενο την ίδρυση και την ανάπτυξη πυρηνικών βιομηχανιών αφενός, την άνοδο του βιοτικού επιπέδου μέσα από την προσφυγή σε αυτής της μορφής την ενέργεια αφετέρου.

4)Συνθήκη του Μάαστριχ (1992) - ιδρυτική συνθήκη, η οποία προχωρά πέρα από την οικονομία στηριζόμενη σε δομές παλαιές, παραδοσιακές. Η περιπλοκότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης έγκειται στο ότι υπεριδρύεται των τριών προηγούμενων ευρωπαϊκών κοινοτήτων συγκεφαλαιώνοντας αυτές και προσθέτοντας και το δικό της στοιχείο ιδρύοντας, έτσι, μια ξεχωριστή νομική οντότητα (φαινόμενο της υπερίδρυσης).

Πρόκειται για μια νέα έννομη τάξη, δηλαδή ένα νέο νομικό μόρφωμα που αντιδιαστέλλεται ως προς το είδος της εσωτερικής έννομης τάξης και έρχεται να υπερισχύσει το νέο. Η κοινότητα γεννήθηκε το 1960.Ηιδέα συνασπισμού Ευρώπης έχει τις ρίζες του στον 6^{ο} αιώνα (με τη μορφή της πρότασης να δημιουργηθούν συμμαχίες, ακολουθεί μετά η προσπάθεια της δημιουργίας σχήματος ρωμαϊκής αυτοκρατορίας (πάπας) και μετά ακολουθούν διάφορες προσπάθειες ρομαντικές από τους φιλοσόφους της εποχής εκείνης που δεν οδηγούν στο τελικό αποτέλεσμα και με το 2^{ο} παγκόσμιο πόλεμο ακολουθεί η δημιουργία της Ευρωπαϊκής ένωσης. Ο σκοπός της κοινότητας ήταν η ανασύνταξη της οικονομίας και το τέλος των συγκρούσεων μεταξύ κρατών με επίκεντρο την Ευρώπη Η Ευρωπαϊκή Ένωση/ ευρωπαϊκή κοινότητα αποτελεί έναν διεθνή οργανισμό, μια συσπείρωση κρατών που δημιουργούν καινούρια νομική οντότητα που αποκτά και ξεχωριστή από αυτά νομική βούληση.

ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελείται σήμερα από 28 κράτη μέλη, Αυστρία (1995), Βέλγιο (1952), Βουλγαρία (2007), Γαλλία (1952), Γερμανία (1952), Δανία (1973), Ελλάδα (1981), Εσθονία (2004), Ηνωμένο Βασίλειο (1973), Ιρλανδία (1973), Ισπανία (1986), Ιταλία (1952), Κάτω Χώρες (1952), Κροατία (2013), Κύπρος (2004), Λετονία (2004), Λιθουανία (2004), Λουξεμβούργο (1952), Μάλτα (2004), Ουγγαρία (2004), Πολωνία (2004), Πορτογαλία (1986), Ρουμανία (2007), Σλοβακία (2004), Σλοβενία (2004), Σουηδία (1995), Τσέχικη Δημοκρατία (2004) και Φιλανδία (1995).

Η προσχώρηση μιας χώρας στην ΕΕ είναι μια περίπλοκη διαδικασία που απαιτεί χρόνο. Οι αιτούσες χώρες πρέπει να πληρούν τους όρους προσχώρησης και να εφαρμόσουν τους κανόνες της ΕΕ σε όλους τους τομείς. Κάθε χώρα που πληροί τους όρους

προσχώρησης μπορεί να υποβάλει αίτηση. Οι όροι αυτοί είναι γνωστοί ως "κριτήρια της Κοπεγχάγης" και περιλαμβάνουν την οικονομία της ελεύθερης αγοράς, το σταθερό δημοκρατικό πολίτευμα και το κράτος δικαίου, καθώς και την αποδοχή του συνόλου της νομοθεσίας της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του ευρώ. Κάθε χώρα που επιθυμεί να προσχωρήσει στην ΕΕ υποβάλλει σχετική αίτηση στο Συμβούλιο, το οποίο ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αξιολογήσει κατά πόσο η αιτούσα χώρα πληροί τα κριτήρια της Κοπεγχάγης. Εάν η γνώμη της Επιτροπής είναι θετική, το Συμβούλιο πρέπει στη συνέχεια να εκδώσει εντολή για τη διεξαγωγή διαπραγματεύσεων. Με την έκδοση της εντολής αυτής, ξεκινούν επίσημα οι διαπραγματεύσεις ανά θεματικό τομέα. Λόγω του τεράστιου αριθμού των κανόνων της ΕΕ που κάθε υποψήφια χώρα πρέπει να ενσωματώσει στο εθνικό της δίκαιο, χρειάζεται χρόνος για την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων. Οι υποψήφιες χώρες λαμβάνουν οικονομική , διοικητική και τεχνική στήριξη κατά τη διάρκεια της προενταξιακής περιόδου Το κάθε κράτος μέλος έχει την δική του ανεξάρτητη νομική οντότητα .έχει το δικό του δικαικο σύστημα τους δικούς του νομούς και κανόνες οπού υπάρχει ενεργεί και εξελίσσεται μέσω αυτών. Κάθε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) διαθέτει το δικό του δίκαιο και νομικό σύστημα. Το δίκαιο των κρατών μελών μπορεί να περιλαμβάνει τόσο δίκαιο σε εθνικό επίπεδο (ή εθνικό δίκαιο, που ισχύει σε όλη την επικράτεια ενός συγκεκριμένου κράτους μέλους) όσο και νόμους που εφαρμόζονται μόνο σε μία συγκεκριμένη περιοχή, περιφέρεια ή πόλη. Τα κράτη μέλη δημοσιεύουν το δίκαιό τους στην επίσημη γλώσσα ή τις επίσημες γλώσσες τους. Το δίκαιο αυτό είναι νομικά δεσμευτικό μόνο σε αυτή τη γλώσσα ή γλώσσες. Για λόγους ενημέρωσης, ενδέχεται ορισμένες πράξεις δικαίου των κρατών μελών να διατίθενται επίσης σε μία ή περισσότερες άλλες γλώσσες πέραν της επίσημης γλώσσας (ή των επισήμων γλωσσών).

ΔΙΚΑΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ (ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ)

Το κοινοτικό Δίκαιο είναι το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας: Χαρακτηρίζεται ως το σύνολο των κανόνων που αφορούν την ευρωπαϊκή κοινότητα. **Ονομάζεται Ευρωπαϊκό Δίκαιο** ή **Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης** (πριν το 2009 *Κοινοτικό Δίκαιο*) και είναι το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης . Το ευρωπαϊκό δίκαιο συνιστά ιδιαίτερη έννομη τάξη, χωριστή από τις εθνικές έννομες τάξεις των κρατών-μελών και διέπεται από τις δικές του ιδιαίτερες αρχές. Το Κοινοτικό Δίκαιο εν ευρεία έννοια περιλαμβάνει περισσότερα δικαϊκά σύνολα, εξαιτίας της πολυπλοκότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η πρωτοτυπία του δικαίου αυτού έγκειται στο ότι αφορά μια υπερεθνική διακυβέρνηση που έχει ως αντικείμενο της και απευθύνεται, επιβάλλεται με νομικά μέτρα (δεσμευτικότητα και καταδικαστικότητα) σε κυρίαρχα κράτη.Δεν είναι μόνο η επιβολή μιας «εξωτερικής διακυβέρνησης» σε ένα κυρίαρχο κράτος, αλλά η επιβολή αυτής απευθείας στους υπηκόους του κράτους (μετακρατική δημόσια αρχή, μετακρατική δημόσια εξουσία). Το Κοινοτικό ή Ευρωπαϊκό Δίκαιο εν ευρεία έννοια περιλαμβάνει περισσότερα δικαιικά σύνολα, εξαιτίας της πολυπλοκότητας της ΕυρωπαϊκήςΈνωσης.

Έτσι, προκύπτει το ερώτημα αν θα προχωρήσουμε και πέρα από την ενοποίηση του οικονομικού χώρου ή δεν έχει πια σημασία η πολιτική ενοποίηση; Για να γίνει κατανοητή η

οικονομική ενοποίηση της ευρωπαϊκής ένωσης, πρέπει να προχωρήσει κάποιος παραπέρα στην κατανόηση της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας σε διεθνές επίπεδο, ενός από τους παράγοντες -σε διεθνές επίπεδο- της ανεργίας.Επιπλέον η συνθήκη του Μάαστριχ έχει συμβάλλει στην θεσμική πολυπλοκότητα δημιουργώντας δύο ευρωπαϊκούς θεσμούς. Έναν που λειτουργεί με το ομοσπονδιακό σύστημα (σχήμα), με δεδομένα ομοσπονδιακά αφενός και έναν που βασίζεται στα παραδοσιακά, παλαιά ευρωπαϊκά δεδομένα, στην παλιά ευρωπαϊκή μορφή αφετέρου.

ΔΙΚΑΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ - ΠΗΓΕΣ

Οι πηγές δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι τρεις, ήτοι οι πρωτογενείς πηγές, οι παράγωγες πηγές και οι πηγές επικουρικού δικαίου.
Οι πηγές πρωτογενούς δικαίου, ή το πρωτογενές δίκαιο, περιλαμβάνουν ουσιαστικά τις ιδρυτικές Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
Οι πηγές παράγωγου δικαίου αποτελούνται από στοιχεία του δικαίου που θεμελιώνεται στις Συνθήκες. Το παράγωγο δίκαιο περιλαμβάνει το μονομερές παράγωγο δίκαιο και το δίκαιο των συμβάσεων.
Οι πηγές επικουρικού δικαίου αποτελούνται από στοιχεία δικαίου που δεν προβλέπονται από τις Συνθήκες. Πρόκειται, για τη νομολογία του Δικαστηρίου, για το διεθνές δίκαιο και τις γενικές αρχές δικαίου.

(α) Πρωτογενές δίκαιο
Οι πηγές πρωτογενούς δικαίου, ή το πρωτογενές δίκαιο, απορρέουν κυρίως από τις «ιδρυτικές» Συνθήκες, ήτοι τη συνθήκη για την ΕΕ και τη συνθήκη για τη λειτουργία της ΕΕ. Οι συγκεκριμένες Συνθήκες ορίζουν τον καταμερισμό των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών και θεμελιώνουν την εξουσία των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων. Έτσι, καθορίζουν το νομικό πλαίσιο βάσει του οποίου τα θεσμικά όργανα της ΕΕ υλοποιούν τις ευρωπαϊκές πολιτικές. Εξάλλου, το πρωτογενές δίκαιο περιλαμβάνει επίσης τις τροποιητικές Συνθήκες της ΕΕ, τα συνημμένα στις ιδρυτικές και τροποιητικές Συνθήκες πρωτόκολλα και τις Συνθήκες προσχώρησης των κρατών μελών στην ΕΕ.

(β) Παράγωγο δίκαιο
Το παράγωγο δίκαιο περιλαμβάνει τις μονομερείς πράξεις και τις συμβατικές πράξεις.
Οι μονομερείς πράξεις μπορούν να διαιρεθούν σε δύο κατηγορίες (α) εκείνες που συμπεριλαμβάνονται στην ονοματολογία του άρθρου 288 της συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ: τον κανονισμό, την οδηγία, την απόφαση, τις γνώμες και τις συστάσεις και (β) εκείνες που δεν συμπεριλαμβάνονται στην ονοματολογία του άρθρου 288 της συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ. Είναι οι επονομαζόμενες άτυπες πράξεις, όπως οι ανακοινώσεις, οι συστάσεις καθώς και οι Λευκές και Πράσινες Βίβλοι. Οι συμβατικές πράξεις συμπεριλαμβάνουν τις διεθνείς συμφωνίες που υπογράφονται μεταξύ της ΕΕ, αφενός, και μιας τρίτης χώρας ή οργανισμού, αφετέρου, τις συμφωνίες μεταξύ κρατών μελών και τις διοργανικές συμφωνίες, δηλαδή συμφωνίες μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ.

(γ) Επικουρικό δίκαιο
Εκτός από τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι πηγές επικουρικού δικαίου περιλαμβάνουν το διεθνές δίκαιο και τις γενικές αρχές δικαίου. Αυτές οι πηγές επέτρεψαν στο Δικαστήριο να καλύψει τα κενά του πρωτογενούς και/ή του παράγωγου δικαίου. Το διεθνές δίκαιο αποτελεί πηγή έμπνευσης για το Δικαστήριο κατά τη διαμόρφωση της νομολογίας του. Αναφέρεται σε αυτό παραπέμποντας στο γραπτό δίκαιο, στο έθιμο και στα ήθη. Οι γενικές αρχές δικαίου είναι άγραφες πηγές που απορρέουν από τη νομολογία του Δικαστηρίου. Επέτρεψαν στο Δικαστήριο να θεσπίσει κανόνες σε διάφορους τομείς στους οποίους δεν προβλέπονται διατάξεις των Συνθηκών.

Πρωτογενές δίκαιο, Γενικές αρχές ,Διεθνές δίκαιο, Παράγωγο δίκαιο

Ο κάθε κανόνας έλκει την ισχύ του από όλα τα παραπάνω. Μη νόμιμος κανόνας δεν μπορεί να ισχύσει. Δηλαδή π.χ. μια πράξη παράγωγου δικαίου πρέπει να συμφωνεί με το διεθνές δίκαιο και όλα τα υπόλοιπα για να έχει ισχύ.

Που βρίσκεται το κοινοτικό δίκαιο:

Βρίσκεται στην επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Υπάρχει έκδοση της εφημερίδας αυτής σε κάθε γλώσσα. Το τεύχος L/N που περιέχει νόμους. Υπάρχει και τεύχος που λέγεται C/E και περιέχει επικοινωνίες (π.χ. τεύχος L/N 311 της 19/11/2009 σελίδα τάδε). Παλιά υπήρχε και η βάση CELEX (Europa.eu.int). Η μετάφραση εγγράφων βαρύνει τον κοινοτικό προϋπολογισμό και υπάρχει συζήτηση για περιορισμό των γλωσσών.

ΙΕΡΑΡΧΙΑ ΠΗΓΩΝ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΙΚΗ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ

1) Πρωτογενές δίκαιο
2) Γενικές αρχές
3) Διεθνές δίκαιο
4) Παράγωγο δίκαιο

Πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο:

Οι πράξεις οι οποίες συνθέτουν το πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο απαριθμούνται παρακάτω:

(i) Ιδρυτικές συνθήκες (ΣΕΕ, Συνθ. ΕΚ, Συνθ. ΕΚΑΕ)

Κάθε φορά που έχουμε νέα προσχώρηση υπάρχει και τροποποίηση της ιδρυτικής συνθήκης. **Πρωτογενές** δίκαιο είναι το δίκαιο των τριών ιδρυτικών Συνθηκών [Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ)] και οι γενικές αρχές που πηγάζουν από αυτές. Σημειώνεται ότι οι συνθήκες αυτές διατηρούν χαρακτήρα "θεσμικό", "συνταγματικό" αι "κανονιστικό".

Η λειτουργία του κοινοτικού δικαίου είναι η εναρμονιστική λειτουργία. Οι κοινότητες έχουν ως βασική λειτουργία και στόχο την εναρμόνιση μεταξύ των κανόνων του δικαίου των κρατών μελών. Αυτό γίνεται είτε άμεσα είτε έμμεσα. Η κοινοτική μέθοδος ολοκλήρωσης είναι εναρμόνιση του δικαίου των κρατών μελών διά δικαίου (του κοινοτικού δικαίου). Έχει διαφορετικά εναρμονιστικά εργαλεία, είτε σκληρά είτε ήπια. Εξετάζουμε επίσης και την ποιότητα/ βάθος της εναρμόνισης μετά την ίδια την διαδικασία της εναρμόνισης.

Το δίκαιο έχει πολύ μεγάλη σημασία στην ενοποιητική λειτουργία, αφού το δίκαιο είναι το μοναδικό για την επίτευξη της ενοποίησης και εναρμόνισης. Από το 1980 και μετά το σημείο εκκίνησης την απόφαση του δικαστηρίου ΔΕΚ: Η κοινότητα είναι μια κοινότητα δικαίου. Η αρχή του κράτους δικαίου δηλαδή μεταφέρνετε στην κοινότητα και έτσι η κοινότητα γίνεται κοινότητα δικαίου. Κανένα όργανο δεν ξεφεύγει από τον έλεγχο των δραστηριοτήτων του. Κεντρική αρχή συνταγματικού χαρακτήρα της Ε.Ε. είναι η αρχή του κράτους δικαίου / κοινότητα δικαίου. Η αρχή αυτή προβλέπει διαφορετικά πράγματα: έλεγχος νομιμότητας των πράξεων, τεκμήριο νομιμότητας, αποτελεσματικός δικαστικός έλεγχος, εκλογές για ανάδειξη μελών Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και προστασία ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η ένωση βασίζεται σύμφωνα με το άρθρο 6 της Συνθήκης Ευρωπαϊκής Κοινότητας στην αρχή της δημοκρατίας, ελευθερίας, κράτους δικαίου κτλπ. Κατά την Συνθήκη της Λισαβόνας οι παραπάνω αρχές αποτελούν αξίες. Όταν από τα μέλη της κοινότητας προσβάλλονται αυτές οι αξίες υπάρχουν τιμωρίες και δεν μπορεί να προσχωρήσει στην κοινότητα κράτος. Ακόμα και η εξέλιξη των σχέσεων ενός τρίτου κράτους με την κοινότητα εξαρτάται από την εφαρμογή αυτών των αρχών. Έχουμε δηλαδή exporting rights. Κανείς από τους εμπλεκόμενους δεν μπορεί να ξεφύγει από τον έλεγχο των κανόνων του σύμφωνα με μια υπέρτερη αρχή.

Οι πράξεις οι οποίες συνθέτουν το πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο είναι οι Ιδρυτικές συνθήκες (ΣΕΕ, Συνθ. ΕΚ, Συνθ. ΕΚΑΕ). Κάθε φορά που έχουμε νέα προσχώρηση υπάρχει και τροποποίηση της ιδρυτικής συνθήκης.

Στη φύση του το πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο αποτελείται από συνθήκες άρα είναι διεθνές δίκαιο. Με τις συνθήκες δημιουργήθηκε μια νέα έννομη τάξη διεθνούς δικαίου σύμφωνα με την απόφαση του 1962 (υπόθεση Yand en Loos). Ως προς την λειτουργία του το πρωτογενές δίκαιο είναι το Σύνταγμα της κοινότητας και έχει συνταγματικό χαρακτήρα. Τοποθετείται στην ανώτερη βαθμίδα της έννομης τάξης της Ένωσης / κοινότητας. Αποτελεί το σύνταγμα και ακόμα λόγω του περιεχομένου του περιέχει διατάξεις για την συγκρότηση και λειτουργία των οργάνων της κοινότητας και για την σχέση μεταξύ των οργάνων.

Η συνταγματική εξουσία / συντακτική εξουσία βρίσκεται έξω από την κοινότητα. Η κοινότητα δεν έχει συντακτική εξουσία για να δημιουργεί σύνταγμα κτλπ. Η συντακτική

εξουσία ανήκει στα κράτη – μέλη. Τα κράτη μέλη είναι κύρια των συνθηκών. Κάθε φορά που πρόκειται να τροποποιηθεί η συνθήκη τα κράτη μέλη ασκώντας την διεθνή δικαιοπρακτική τους ικανότητα πάνε σε διακυβερνητική διάσκεψη και εκεί αποφασίζουν τα θέματα που πρέπει.

Το πρωτογενές δίκαιο παράγεται με 2 τρόπους (α) με διαδικασία τροποποίησης της συνθήκης (άρθρο 48 της Συνθ. Ε.Ε.) και (β) με κάθε νέα προσχώρηση κράτους (άρθρο 49 της Συνθ. ΕΕ). Υπάρχει επίσης και η μικρή αναθεώρηση που περιέχεται στο άρθρο 308 της Συνθ. ΕΚ. Με αυτό τον τρόπο ενισχύεται η στενότερη συνεργασία.

Διεθνές δίκαιο:

Διεθνείς συμβάσεις που συνάπτει η ένωση με διεθνείς οργανισμούς και άλλα τρίτα κράτη. Ακόμα είναι και το διεθνές δίκαιο που δεσμεύει την κοινότητα. Παρόλο που το δίκαιο της ΕΕ μπορεί να θεωρηθεί ως ειδική μορφή του διεθνούς δικαίου, το κύριο σώμα του δικαίου της ΕΕ διαθέτει ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που συνήθως δεν εμφανίζονται στο διεθνές δίκαιο. Ειδικότερα, οι πολίτες μπορούν να επικαλούνται δικαιώματα που κατοχυρώνει το δίκαιο της ΕΕ ενώπιον των δικαστηρίων των κρατών μελών της ΕΕ, ενώ το διεθνές δίκαιο πρέπει συνήθως να μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο προτού αποκτήσουν τη δυνατότητα να το επικαλούνται οι πολίτες. Επίσης, το δίκαιο της ΕΕ συχνά υπερισχύει του δικαίου των κρατών μελών της ΕΕ. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η παρούσα Πύλη διαθέτει ξεχωριστές σελίδες για το δίκαιο της ΕΕ και το διεθνές δίκαιο.
Το διεθνές δίκαιο μπορεί να πηγάζει κυρίως από διεθνείς συμφωνίες ή συμβάσεις, επιπλέον μιας σειράς κοινώς αναγνωρισμένων αξιών, προτύπων και αρχών, που δεν χρειάζεται κατ' ανάγκη να αναφέρονται ρητά σε μία συμφωνία. Οι διεθνείς συμφωνίες μπορούν να είναι διμερείς (δηλαδή μεταξύ δύο κυρίαρχων κρατών) ή πολυμερείς (δηλαδή μεταξύ περισσοτέρων από δύο κρατών). Πολύ συχνά, εκπονούνται και αποτελούν αντικείμενο διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο ενός διεθνούς οργανισμού, όπως τα Ηνωμένα Έθνη (ΟΗΕ), το Συμβούλιο της Ευρώπης και πολλοί άλλοι. Σημαντική πηγή διεθνούς δικαίου αποτελεί, επίσης, η νομολογία των διεθνών δικαστηρίων. Υπάρχουν διάφορες πηγές πληροφόρησης διαθέσιμες στο κοινό σχετικά με το διεθνές δίκαιο

Γενικές αρχές:

Είναι άγραφο δίκαιο για την έννομη τάξη της ένωσης και έχει δύο υποκατηγορίες.

Γενικές αρχές του δικαίου που είναι κοινά στα δίκαια των κρατών – μελών. Υπάρχει δανεισμός γενικών αρχών και γενικά κανόνων των κρατών – μελών για επίλυση διαφορών – προβλημάτων.

Υπάρχουν δύο κατηγορίες, γενικές αρχές κοινοτικού δικαίου που είναι κοινές στα δίκαια των κρατών μελών και γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου που συνάγονται από το γραπτό κοινοτικό δίκαιο (κυρίως από την συνθήκη)

Καμία έννομη τάξη του κόσμου δεν βασίζεται μόνο σε γραπτούς κανόνες δικαίου. Στην ουσία οι γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου καλύπτουν τα κενά του γραπτού κοινοτικού

δικαίου. Είναι δηλαδή μέθοδος κάλυψης κενών. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, όταν έχουμε κενό δικαίου να ψάχνουμε αν υπάρχουν γενικές αρχές κοινοτικού δικαίου για κάλυψη αυτού του κενού. Όταν όμως δεν υπάρχουν κενά, δεν χρειάζεται ο δανεισμός αρχών από το δίκαιο των κρατών μελών. Το ΔΕΚ όταν διαπιστώσει ρυθμιστικό κενό καλύπτει αυτό το κενό σύμφωνα με τις γενικές αρχές του δικαίου των κρατών μελών. Μόνο το ΔΕΚ είναι αρμόδιο για την κάλυψη των κενών.

Υπάρχει και περίπτωση το ΔΕΚ να καλύψει το κενό με την εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας αρκεί να μην υπάρχει αντίθεση από τα κράτη μέλη της κοινότητας π.χ. προστασία ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί γενική αρχή και μπορεί να χρησιμοποιηθεί από το ΔΕΚ για κάλυψη κενών. Επίσης υπάρχει και η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του ιδιώτη (legal expectation).

Στις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου που συνάγονται από το γραπτό κοινοτικό δίκαιο το ΔΕΚ παίρνει το γραπτό κοινοτικό δίκαιο, συνδυάζει τις διατάξεις της συνθήκης και έτσι δημιουργεί κανόνες που τους αναθέτει στη μορφή γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου. Αυτή η διαδικασία λέγεται ψηλή επαγωγή. Υπάρχει και η Ερμηνευτική αρχή, την οποία την εφαρμόζουμε στην περίπτωση που ο κανόνας εναρμονίζει κοινοτικό δίκαιο.

Το Σύνταγμα έπαιρνε τον κανονισμό και το ονόμαζε Ευρωπαϊκό νόμο, την οδηγία Ευρωπαϊκό νόμο πλαίσιο. Τα κράτη δεν το αποδέχθηκαν αυτό γιατί θα δημιουργούσε μια Ευρωπαϊκή κυβέρνηση. Με την Συνθήκη της Λισαβόνας υπάρχει σαφής διάκριση σε πράξεις κατ' εξουσιοδότηση και σε πράξεις εκτελεστικές. Πάλι ονομάζονται οδηγία ή κανονισμός, αλλά πριν από αυτά βάζουμε λέξεις όπως κατ' εξουσιοδότηση ή εκτελεστικός κανονισμός κτλπ.

Παράγωγο δίκαιο

Είναι οι κανόνες δικαίου που εκδίδουν τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και περιέχονται κατά βάση σε Κανονισμούς, Οδηγίες και Αποφάσεις. Οι κανόνες αυτοί αποτελούν πράξεις που λαμβάνονται και εκδίδονται κατά περίπτωση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή την Επιτροπή, οι οποίες όμως διαφέρουν μεταξύ τους σημαντικά δημιουργώντας έτσι διαφορετικές έννομες συνέπειες.

Ο κανονισμός είναι γενικής εφαρμογής, υποχρεωτικός σε όλα τα στοιχεία του και άμεσα εφαρμοζόμενος σε όλα τα κράτη μέλη. Ακριβώς όπως ένας εθνικός νόμος, γεννά άμεσα δικαιώματα και υποχρεώσεις για τους υπηκόους των κρατών μελών [βλ. ιδίως υποθέσεις 43/71 και 39/72]. Οι κανονισμοί ισχύουν από την ημερομηνία που ορίζουν ή, εάν δεν το ορίζουν, από την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή τους στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Ο κανονισμός αντικαθιστά άμεσα το εθνικό δίκαιο με ευρωπαϊκό δίκαιο και γι' αυτό είναι το πιο αποτελεσματικό νομικό εργαλείο που προσφέρει η Συνθήκη. Ως «ευρωπαϊκοί νόμοι», οι κανονισμοί πρέπει να εφαρμόζονται πλήρως από εκείνους στους οποίους αναφέρονται (άτομα, κράτη μέλη, Ευρωπαϊκοί θεσμοί). Αντίθετα ο Κανονισμός έχει άμεση ισχύ στο εθνικό δίκαιο των κρατών-μελών και

δε χρειάζεται μεταγραφή, πλην όμως μπορεί να απαιτείται αντίστοιχη εναρμόνιση του εσωτερικού τους δικαίου προς αποφυγή συγκρούσεων.Το πρωτογενές δίκαιο δεν έχει αυτοδύναμη ισχύ σε αντίθεση με το παράγωγο που έχει. Οι στόχοι που ορίζονται στις συνθήκες της ΕΕ επιτυγχάνονται μέσω διαφόρων νομοθετικών πράξεων. Μερικές έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα, άλλες όχι. Ορισμένες ισχύουν για όλες τις χώρες της ΕΕ, άλλες για μερικές μόνον από αυτές.

Οι *κανονισμοί* είναι δεσμευτικές νομοθετικές πράξεις. Η εφαρμογή τους σε όλες τις χώρες μέλη της ΕΕ είναι υποχρεωτική. Για παράδειγμα, όταν η ΕΕ θέλησε να προστατεύσει τις ονομασίες γεωργικών προϊόντων που προέρχονταν από συγκεκριμένες περιοχές, όπως το ζαμπόν Πάρμας, το Συμβούλιο εξέδωσε έναν κανονισμό. Η Οδηγία είναι νομοθετική πράξη που απευθύνεται στα κράτη-μέλη. Δεν έχει άμεση ισχύ στις εθνικές έννομες τάξεις. Τα κράτη-μέλη οφείλουν να μεταγράψουν την Οδηγία στο εσωτερικό τους δίκαιο εντός όμως τακτής προθεσμίας προς έναρξη ισχύος, όπως προβλέπει η ίδια η Οδηγία. Το πώς θα τη μεταγράψουν, (με νόμο, Προεδρικό Διάταγμα ή Βασιλικό Διάταγμα κλπ.) διέπεται από το εσωτερικό δίκαιο των κρατών-μελών. Οφείλουν όμως κατά τη μεταγραφή της να μην αλλοιώνουν το νόημά της και να διατηρήσουν την ουσία της ρύθμισης (effet utile).Η *οδηγία* δεσμεύει τα κράτη μέλη ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά αφήνει στις εθνικές αρχές την αρμοδιότητα ως προς τον τρόπο και τα μέσα που θα διαθέσουν για να το επιτύχουν. Είναι ένα είδος ευρωπαϊκού νόμου-πλαισίου, που προσφέρεται ιδιαίτερα για την εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών. Ορίζει τον στόχο ή τους στόχους που επιδιώκει μια κοινή πολιτική και επιτρέπει στα κράτη μέλη να επιλέξουν τα νομικά μέσα που απαιτούνται για την επίτευξή του(ς). Εφόσον τα κράτη μέλη δεσμεύονται μόνον από τους στόχους, τους οποίους θέτουν οι οδηγίες, έχουν μια διακριτική ευχέρεια, όταν τις μεταφέρουν στο εθνικό δίκαιο, να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες εθνικές περιστάσεις. Οφείλουν, όμως, να «λαμβάνουν κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο κατάλληλο να εξασφαλίσει την εκπλήρωση των υποχρεώσεων» που απορρέουν από τη Συνθήκη ή προκύπτουν από πράξεις των οργάνων της Ένωσης (άρθρο 4 ΣΕΕ). Παρόλο που δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα, οι οδηγίες αρχίζουν να εφαρμόζονται από την ημερομηνία της κοινοποίησής των στα κράτη μέλη στα οποία και απευθύνονται. Αυτά υποχρεούνται να πάρουν τις εθνικές διατάξεις που χρειάζονται για την εφαρμογή μιας οδηγίας μέσα στα χρονικά περιθώρια που εκείνη ορίζει, διαφορετικά παραβαίνουν το ευρωπαϊκό δίκαιο. Η *απόφαση* έχει συνήθως τον χαρακτήρα διοικητικής πράξης. Μπορεί να απευθύνεται είτε σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη είτε σε ένα ή περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Είναι υποχρεωτική ως προς όλα τα στοιχεία της για τους παραλήπτες τους οποίους υποδείχνει. Η εφαρμογή της απόφασης δεν εξαρτάται από τη δημοσίευση στην ΕΕ, αλλά από την κοινοποίηση στον ή στους αποδέκτες που ορίζει. Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, μια απόφαση έχει άμεσα αποτελέσματα δημιουργώντας για τους ιδιώτες δικαιώματα, τα οποία πρέπει να διασφαλίζονται από τα εθνικά δικαστήρια [υπόθεση 9/70 και συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-100/89 και C-101/89].

Οι παραπάνω νομικές πράξεις χρησιμοποιούνται συνήθως με βάση τη Συνθήκη και ακολουθώντας την προηγουμένως λεγόμενη «κοινοτική» και τώρα «ευρωπαϊκή» μέθοδο για την εναρμόνιση ή την προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών. Η εφαρμογή τους είναι υποχρεωτική για τα κράτη μέλη, για τους ευρωπαϊκούς θεσμούς και σε πολλές περιπτώσεις για τους υπηκόους των κρατών μελών. Όταν ένα κράτος μέλος δεν συμμορφώνεται με το

ευρωπαϊκό δίκαιο, η Επιτροπή έχει την αρμοδιότητα να προσπαθήσει να θέσει τέλος στην παράβαση και, όταν είναι απαραίτητο, μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Όμως, οι στόχοι των κοινών πολιτικών επιδιώκονται επίσης με μη δεσμευτικές συμφωνημένες ενέργειες, υπό τη μορφή συντονισμού των εθνικών πολιτικών, μηχανισμών ανταλλαγής πληροφοριών, οργάνων συνεργασίας, ευρωπαϊκών προγραμμάτων ή/και χρηματοοικονομικής υποστήριξης. Κατά συνέπεια, εκτός των παραπάνω πράξεων, οι οποίες διαμορφώνουν το ευρωπαϊκό δίκαιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή υιοθετούν συστάσεις, οι οποίες υποδείχνουν κάποια ενέργεια ή σκιαγραφούν τους στόχους μιας κοινής πολιτικής, και γνώμες, οι οποίες εκτιμούν μια κατάσταση ή ορισμένα γεγονότα στην Ένωση ή στα κράτη μέλη. Επιπλέον, το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο υιοθετούν ψηφίσματα, τα οποία επίσης είναι μη υποχρεωτικά, αλλά δηλώνουν μια πολιτική βούληση ενέργειας σε κάποιο θέμα ή τομέα. Αυτά τα νομικά μέσα επιτρέπουν στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να προτείνουν κατευθυντήριες γραμμές για τον συντονισμό των εθνικών νομοθεσιών και διοικητικών πρακτικών, χωρίς να δημιουργούν δικαιώματα και υποχρεώσεις για τα κράτη μέλη ή τους πολίτες.

Ενώ τα ψηφίσματα και οι γνώμες δημοσιεύονται στη σειρά C (ανακοινώσεις) της Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης **(**ΕΕ**),** οι υποχρεωτικές πράξεις και οι συστάσεις δημοσιεύονται στη σειρά L (νομοθεσία) της ΕΕ, για να τονιστεί η νομική και πολιτική σημασία τους. Το ίδιο ισχύει για τις δράσεις και τις θέσεις της κοινής εξωτερικής πολιτικής ασφαλείας (άρθρα 21 και 25 ΣΕΕ) [βλ. το τμήμα 8.2]. Δημοσιεύονται στη σειρά L της ΕΕ, αν και δεν έχουν νομικό υποχρεωτικό χαρακτήρα, γιατί το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έχει δικαιοδοσία για την ερμηνεία και εφαρμογή τους. Ενσαρκώνουν, πάντως, πολιτικές δεσμεύσεις για ομοιόμορφη συμπεριφορά ή/και δράση.

Γνώμες: Οι γνώμες είναι ένα εργαλείο που επιτρέπει στα θεσμικά όργανα να εκφράζουν μια άποψη με μη δεσμευτικό τρόπο, δηλαδή χωρίς να επιβάλλουν νομικές υποχρεώσεις στους αποδέκτες. Οι γνώμες δεν είναι δεσμευτικές. Εκδίδονται από τα κύρια θεσμικά όργανα της ΕΕ (την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο, το Κοινοβούλιο), την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Κατά την κατάρτιση των νόμων, οι επιτροπές διατυπώνουν τη γνώμη τους με βάση τη συγκεκριμένη οπτική γωνία περιφερειακών, οικονομικών ή κοινωνικών παραγόντων. Για παράδειγμα, η Επιτροπή των Περιφερειών εξέδωσε γνώμη σχετικά με το πώς μπορούν να συμβάλουν οι περιφέρειες στους ενεργειακούς στόχους της ΕΕ.

Βάσεις δεδομένων - Πηγές δικαίου- Τομείς δικαίου

Τα περισσότερα κράτη μέλη διαθέτουν μία εθνική βάση δεδομένων του δικαίου τους. Μπορείτε να έχετε πρόσβαση σε αυτές τις πληροφορίες επιλέγοντας μία από τις σημαίες στη δεξιά πλευρά.

Το δίκαιο των κρατών μελών πηγάζει από διάφορες πηγές, ιδίως από το Σύνταγμα, τους τυπικούς νόμους ή άλλες νομοθετικές πράξεις (που θεσπίζονται σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο) ή/και από κανονισμούς των κυβερνητικών οργανισμών, κτλ. Επιπλέον, οι αποφάσεις των δικαστηρίων των κρατών μελών μπορούν να μετεξελιχθούν σε νομολογία.
Κατά παράδοση, το δίκαιο των κρατών μελών διαιρείται σε ιδιωτικό και δημόσιο δίκαιο.
(α) Το ιδιωτικό ή αστικό δίκαιο είναι ο τομέας δικαίου σε μια κοινωνία που διέπει τις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών ή ομάδων χωρίς την παρέμβαση του κράτους ή της κυβέρνησης.
(β) Το δημόσιο δίκαιο διέπει τη σχέση μεταξύ των ιδιωτών και του κράτους, των οντοτήτων και των αρχών του. Διέπει επίσης τις κρατικές εξουσίες και τις αντίστοιχες διαδικασίες. Σε γενικές γραμμές, το δημόσιο δίκαιο αποτελείται από το συνταγματικό δίκαιο, το διοικητικό δίκαιο και το ποινικό δίκαιο. Λόγω της ιδιαίτερης φύσης του, το ποινικό δίκαιο μπορεί να θεωρηθεί και ως ξεχωριστή κατηγορία.

Το δίκαιο είναι ένα σύστημα κανόνων που δημιουργούνται και εφαρμόζονται από δημόσια θεσμικά όργανα. Το δίκαιο αποτελεί σημαντικό καθοριστικό παράγοντα της κοινωνίας που διαμορφώνει το πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον και συμβάλλει ουσιαστικά στην κοινωνική ειρήνη. Ως εκ τούτου, η ενημέρωση σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο είναι ζωτικής σημασίας για κάθε πολίτη. Ως Κράτος Μέλος της ευρωπαϊκής ένωσης τα πράγματα είναι σαφώς διαφορετικά.

ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΑΙ ΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

α) Χρονικό Πεδίο όπου η Συνθήκη ισχύει για απεριόριστο χρόνο (η ΕΚΑΧ έληξε το 2002).

β) Τοπικό Πεδίο Εφαρμογής όπου το κοινοτικό δίκαιο και η Συνθήκη εφαρμόζεται στα κράτη μέλη και συγκεκριμένα στην εδαφική, εναέρια και θαλάσσια επικράτεια τους. Τα κράτη-μέλη παραμένουν τα μόνα αρμόδια για την οριοθέτηση των συνόρων τους.

γ) Προσωπικό Πεδίο Εφαρμογής όπου το προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου προσδιορίζεται με βάση το εθνικό δίκαιο. Η ΕΕ δεν ασκεί άμεσα κυριαρχία στους πολίτες αλλά μόνο διαμέσου των κρατών-μελών. Από αυτά εξαρτάται ποιοι θα είναι οι ιδιώτες αποδεκτές του κοινοτικού δικαίου.

δ) Ουσιαστικό πεδίο εφαρμογής όπου η ΕΕ μπορεί να νομοθετεί μόνο εντός του πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που της έχουν ανατεθεί με ειδικές διατάξεις στις Συνθήκες. Το κοινοτικό δίκαιο εφαρμόζεται για όλες εκείνες και μόνο αρμοδιότητες που του έχουν εκχωρηθεί από τα κράτη μέλη στην Ένωση.

Η κατάσταση του ευρωπαϊκού δικαίου είναι μοναδική από την άποψη ότι η εφαρμογή του εξαρτάται βασικά από τις δικαιοδοσίες των κρατών μελών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν επιδιώκει μια εναρμόνιση που να εξαλείφει τα διακριτικά χαρακτηριστικά των εθνικών δικαιοδοσιών. Ωστόσο, τόσο τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα όσο και τα κράτη μέλη οφείλουν να εξασφαλίσουν την εφαρμογή του ευρωπαϊκού δικαίου. Αυτή είναι μια θεμελιώδης απαίτηση οποιουδήποτε νομικού συστήματος. Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) διαθέτει δικό της νομικό σύστημα και δίκαιο. Οι βασικοί κανόνες και αρχές ορίζονται στις

ιδρυτικές συνθήκες, ενώ η ΕΕ μπορεί να θεσπίζει νομικές και νομοθετικές πράξεις, τις οποίες τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν και να εφαρμόζουν.

ΣΧΕΣΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΜΕ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΕΝΑΡΜΟΝΗΣΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δημιουργήσει μια νέα έννομη τάξη, την κοινοτική η οποία διαφέρει από τις εθνικές αλλά και τη διεθνή έννομη τάξη. Το κοινοτικό δεν ταυτίζεται με το εθνικό ή το διεθνές δίκαιο και ρυθμίζει τις αρμοδιότητες που του έχουν εκχωρηθεί. Παράγει κανόνες δικαίου δημιουργώντας δικαιώματα και υποχρεώσεις στα κράτη-μέλη, τους πολίτες και στα κοινοτικά όργανα. Η αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου ορίζει ότι αυτό υπερισχύει έναντι αντίθετων εθνικών κανόνων δικαίου ακόμα και των εθνικών συνταγμάτων, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ομοιόμορφη εφαρμογή του σε όλα τα κράτη μέλη. Πρόβλημα δημιουργείται όταν υπάρχει σύγκρουση του κοινοτικού δικαίου με το σύνταγμα ή τους τυπικούς νόμους μιας χώρας-μέλους.

Όταν εμφανίζονται τέτοιες αντιθέσεις τα εθνικά δικαστήρια των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης παίρνουν συνήθως τρεις διαφορετικές στάσεις:

α) Αποδέχονται την υπεροχή του κοινοτικού δικαίου (παράδειγμα Ισπανίας).

β) Αποδέχονται το κοινοτικό δίκαιο ταυτίζοντας το με το Διεθνές αλλά διακηρύσσουν την υπεροχή του εθνικού τους συντάγματος έναντι του κοινοτικού (παράδειγμα Πολωνίας).

γ) Έχουν μια συνταγματική ανοχή απέναντι στο κοινοτικό δίκαιο όμως αφήνουν τα εθνικά συνταγματικά δικαστήρια να αποφασίσουν την έκταση εφαρμογής και ισχύος των κοινοτικών νόμων. Η τρίτη στάση είναι η περισσότερο διαδεδομένη στις χώρες-μέλη της Ε.Ε.

Δεν υπάρχει πάντα συμφωνία στα δικαστήρια για το θέμα της υπεροχής ή μη του κοινοτικού δικαίου έναντι των εθνικών συνταγμάτων των χωρών μελών της Ε.Ε. Για να αποτρέπουν τέτοιες νομικές συγκρούσεις, η Κοινότητα αλλά και τα κράτη-μέλη αποφεύγουν ερμηνείες κανόνων δικαίου που να δημιουργούν ίδιο πεδίο εφαρμογής μεταξύ εθνικού και κοινοτικού δικαίου. Όταν αυτό δεν είναι εφικτό, τη λύση δίνουν οι συνταγματικές αναθεωρήσεις των εθνικών συνταγμάτων των κρατών-μελών, προκειμένου να διατηρήσουν τυπικά την υπεροχή του εθνικού συντάγματος αλλά και να καλύψουν ταυτόχρονα τις απαιτήσεις του συγκεκριμένου κοινοτικού κανόνα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και τα κράτη μέλη της στηρίζονται στο κράτος δικαίου, την αρχή της δημοκρατίας και τον σεβασμό για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες. Αυτό σημαίνει ότι το δίκαιο είναι υπεράνω όλων και ισχύει για όλους, καθώς και ότι εγκρίνεται βάσει δημοκρατικής διαδικασίας. Κάθε πράξη και απόφαση που λαμβάνεται από το κράτος ή/και τις δημόσιες αρχές του πρέπει να συνάδει με το δίκαιό

του. Ειδικότερα, το δίκαιο κατοχυρώνει τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες των πολιτών.
Κάθε κράτος μέλος της ΕΕ διαθέτει δικό του δίκαιο, νομικό σύστημα και συνταγματικές προϋποθέσεις και διαδικασίες για τη θέσπιση των νόμων. Επιπλέον, όλα τα κράτη μέλη δεσμεύονται από το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το διεθνές δίκαιο.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ο πόλος εκείνος ή η υπερβολή στον οποίο το σύνολο των σχέσεων μεταξύ των κρατών μελών των κοινοτήτων (ΕΚ, ΕΠΣ, ΕΝΣ) συνενώνονται κάτω από ένα ενιαίο νομικό και θεσμικό πλαίσιο, ενώ ταυτόχρονα μετεξελίσσονται. Οι κοινότητες ενσωματώνονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποκτάει νέες αρμοδιότητες, έχουμε και αφαίρεση αρμοδιοτήτων από τα κράτη. Έχουμε και την αρχή της επικουρικότητας που ορίζει ότι όλες αυτές τις αρμοδιότητες τις έχει το κράτος μόνο όταν η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μπορεί να χειριστεί καλύτερα τις αρμοδιότητες αυτές.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ένας πολιτικός οργανισμός που πολύ δύσκολα υπάγεται σε κατηγορίες. Πρώτα από όλα είναι μία ένωση αξιών, η κατάκτηση των οποίων είναι αποτέλεσμα της ιστορίας της. Οι αξίες αυτές αποτελούν τον σκληρό πυρήνα της ταυτότητας της Ένωσης και επιτρέπουν σε κάθε πολίτη να αυτοπροσδιορισθεί. Κοινή πορεία των 28 διαφορετικών λαών είναι αδιανόητη, αν οι συμμετέχοντες λαοί δεν εφαρμόζονται από μία κοινή πολιτική, από συγκεκριμένα κοινά ιδεώδη, τα οποία εκφράζουν, όχι μόνο ένα κοινό παρελθόν, αλλά προεπιλέγονται ως σταθερές αξίες για τη μελλοντική πορεία. Το σύνολο των αξιών αυτών, μέσα στις οποίες συμπεριλαμβάνονται ρητά η αρχή της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου, του κράτους δικαίου με την αυτονόητη και ταυτόχρονα σημαντική υπόμνηση ότι οι αρχές αυτές είναι κοινές στα κράτη-μέλη, δημιουργεί ένα αξιακό σύστημα, διακηρύσσεται πανηγυρικά και ενσωματώνεται ως δικαιϊκή αρχή.

Με τη συμμετοχή στην ευρωπαϊκή ενοποίηση, ένα ολοένα μεγαλύτερο μέρος της εξουσίας του εθνικού κράτους μεταβιβάζεται στην ΕΕ. Σ, μπορούμε να διακρίνουμε αφενός αρχές που ενδιαφέρουν κατεξοχήν την ενωσιακή τάξη, όπως λ.χ. οι αρχές που αντιστοιχούν στις τέσσερις βασικές ελευθερίες (ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων) και αφετέρου αρχές που οριοθετούν τη σχέση της ΕΕ με την πολιτεία. Στις τελευταίες ανήκουν η αρχή της αυτονομίας, η αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου και η συναφής αρχή της άμεσης ισχύος των κανόνων του στην έννομη τάξη των κρατών. Οι τρεις αυτές αρχές συμπυκνώνουν άλλωστε τη βαθύτερη θεσμική ουσία της ΕΕ, προσδιορίζουν τον υπερεθνικό χαρακτήρα της και διεκδικούν αναντίρρητα ποιότητα θεμελιώδους αρχής.

Για να εκπληρώσει όμως την αποστολή της η Ευρωπαϊκή Ένωση, πρέπει να απορροφά σταδιακά ολοένα και μεγαλύτερο μέρος από τις εξουσίες της πολιτείας. Η διεργασία αυτή είναι ακόμη ανοικτή και υπόκεινται στις επιταχύνσεις ή τις επιβραδύνσεις του ιστορικού γίγνεσθαι. Παρά ταύτα, το εθνικό κράτος θα διατηρήσει την υπόστασή του και θα συνεχίσει να αποτελεί το θεμέλιο για την οικοδόμηση της διεθνούς κοινωνίας και το υπόβαθρο για την ΕΕ. Η υποδοχή των πολιτειακών αρχών όμως στην ΕΕ, είναι υπό οποιαδήποτε εκδοχή αδιανόητη χωρίς τη διαφοροποίηση του περιεχομένου τους. η

πολιτειακή αρχή, έτσι μεταφερόμενη στην ΕΕ, αποκτά εν πολλοίς ως ενωσιακή αρχή διαφορετικό περιεχόμενο και διαφορετική λειτουργία.

Η προσήλωση των εθνικών κρατών στην αρχή της δημοκρατίας, στην ελευθερία, το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς επίσης και στο κράτος δικαίου, οδήγησε στην ενίσχυση της δημοκρατικής λειτουργίας των ενωσιακών οργάνων. Έτσι, η Ένωση σέβεται την εθνική ταυτότητα των κρατών-μελών της, τις συνταγματικές παραδόσεις τους ως γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου, καθώς και τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως αυτά κατοχυρώνονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Επιπλέον, το κράτος δικαίου διασφαλίζεται και ανάγεται σε θεμελιώδη αρχή της ΕΕ, η οποία είναι άρρηκτα συνυφασμένη με τη δημοκρατική αρχή και εκφράζεται με την υποταγή όλων των κρατικών εξουσιών στους νόμους που ψηφίζει το δημοκρατικά εκλεγμένο κοινοβούλιο.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

1. Δεσμευτικότητα του ελληνικού κειμένου της οδηγίας
2. Αυτούσια, κατ΄ αρχήν, υιοθέτηση του κειμένου της οδηγίας
3. Μέτρα εφαρμογής
4. Υποχρεώσεις που επιβάλλονται σε όργανα της Ε.Ε.
5. Ειδικές νομοτεχνικές αρχές

Το δίκαιο της ΕΕ είναι νομικά δεσμευτικό και διαθέσιμο στο κοινό σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ και συνεπώς πρόσβαση στο πλήρες κείμενο των νομικών εγγράφων της ΕΕ σε όλες αυτές τις γλώσσες καθώς και αναζήτηση για έναν συγκεκριμένο νόμο ή νομοθετική πράξη.

Όπως προαναφέρθηκε, οι δύο βασικές πηγές του δικαίου της ΕΕ είναι το πρωτογενές και το παράγωγο δίκαιο.
Το πρωτογενές δίκαιο αποτελείται από συνθήκες που καθορίζουν το νομικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το παράγωγο δίκαιο αποτελείται από νομικές πράξεις που βασίζονται σε αυτές τις συνθήκες, όπως είναι οι κανονισμοί, οι οδηγίες, οι αποφάσεις και οι συμφωνίες. Επιπλέον, υπάρχουν οι γενικές αρχές που διέπουν το δίκαιο της ΕΕ, η νομολογία που αναπτύσσεται από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το διεθνές δίκαιο.
Ειδοποιός διαφορά του δικαίου της ΕΕ είναι ότι είναι άμεσα εκτελεστό ενώπιον των δικαστηρίων των κρατών μελών της ΕΕ («άμεση ισχύς») και ότι ενδέχεται οι νόμοι των κρατών μελών της ΕΕ να μην εφαρμόζονται εφόσον αντιβαίνουν στο δίκαιο της ΕΕ («υπεροχή» του δευτέρου).

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έχει παρατηρήσει ότι οι εθνικοί κανόνες πρέπει να συμβιβάζονται με τις απαιτήσεις για ενιαία εφαρμογή του ευρωπαϊκού (κοινοτικού) δικαίου που είναι απαραίτητη για να αποφευχθεί η άνιση μεταχείριση των οικονομικών παραγόντων [συνεκδικασθείσες υποθέσεις 205/82 έως 215/82]. Οι αρχές των κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένων των δικαστικών, οφείλουν να εξασφαλίζουν την αρχή της

ομοιόμορφης ερμηνείας μιας ευρωπαϊκής νομικής πράξης υπό το φως του κειμένου και του σκοπού της [βλ. υπόθεση C-462/99]. Σε περίπτωση σύγκρουσης δικαίων, ο εθνικός δικαστής οφείλει, κατά το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, να αφήσει ανεφάρμοστη κάθε αντίθετη διάταξη του εθνικού δικαίου, είτε αυτή είναι πρότερη, είτε επόμενη της ευρωπαϊκής διάταξης [βλ. υπόθεση 92/78]. Ενώ τα εθνικά δικαστήρια μπορούν να εξετάσουν εάν μια ευρωπαϊκή νομική πράξη ισχύει, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έχει μόνο την αρμοδιότητα για να καθορίσει ότι μια ευρωπαϊκή πράξη είναι άκυρη [Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-143/88και C-92/89 και υπόθεση C-119/05]. Τα κράτη μέλη φέρουν την κύρια ευθύνη για την ορθή και έγκαιρη εφαρμογή των Συνθηκών και της ενωσιακής νομοθεσίας, την εφαρμογή της οποίας παρακολουθεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

ΔΕΚ (Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων)

Ο σημερινός τίτλος είναι Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Με την Συνθήκη της Λισαβόνας θα γίνει ΔΕΕ (Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης). Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρώην *Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* (γνωστό και ως Ευρωπαϊκό Δικαστήριο) είναι το ανώτατο δικαιοδοτικό όργανο (όργανο της δικαστικής εξουσίας) στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εδρεύει στο Λουξεμβούργο.

Μετά την υπογραφή της Συνθήκης της Λισσαβώνας στις 13 Δεκεμβρίου του 2007 και που τέθηκε σε ισχύ στις 1 Δεκεμβρίου του 2009, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί το σύνολο του δικαιοδοτικού συστήματος της Ε.Ε. Τούτο αποτελείται από τρία δικαιοδοτικά όργανα: το καθεαυτό Δικαστήριο, το Γενικό Δικαστήριο και το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης.

Τα εθνικά δικαστήρια με τα κοινοτικά δικαστήρια έχουν μια σχέση συνεργασίας. Δεν υπάρχει σχέση ιεραρχίας. Δηλαδή το ΔΕΚ δεν αποτελεί ένα κοινοτικό Άρειο Πάγο που να μην δεσμεύει τα εθνικά δικαστήρια.

Το ΔΕΚ είναι το πιο πετυχημένο όργανο των κοινοτήτων. Είναι ταυτόσημο με τα δικαστήρια των κρατών μελών. Είναι ένα πραγματικό δικαστήριο, αφού εφαρμόζει δίκαιο, δικονομία, εκδίδει αποφάσεις και αποτελείται από δικαστές κτλπ. Είναι το όργανο που υπέστη τις λιγότερες αλλαγές από τότε που ιδρύθηκε, αφού δεν υπήρχε λόγος τροποποίησης. Οι τροποποιήσεις που έγιναν αφορούσαν στο να λειτουργία καλύτερα το ΔΕΚ. Από τότε που ιδρύθηκε το ΔΕΚ συνέχεια αυξάνεται ο αριθμός των υποθέσεων που αναλαμβάνει. Το κυριότερο ήταν ότι οι αλλαγές αυτές δεν ακούμπησαν την βασική αρχή της προσφυγής στο ΔΕΚ. Οι άλλες αλλαγές που έγιναν, έγιναν για να ενσωματώσουν τις αλλαγές που έκανε το ΔΕΚ. Πλέον το ΔΕΚ έγινε ένα ολόκληρο σύστημα. Μετά το 2000 άρχισαν να δημιουργούνται και άλλα επιμέρους δικαστήρια, στα οποία πήγαιναν άλλες υποθέσεις. Αλλά το ΔΕΚ είναι και ήταν στην κορυφή πάντα αυτού του συστήματος. Σήμερα το ΔΕΚ αποτελείται από το ίδιο το ΔΕΚ, το Πρωτοδικείο και από τα δικαιοδοτικά δικαστήρια και τμήματα.

Αποτελείται από 25 δικαστές και 8 γενικούς εισαγγελείς. Στους δικαστές αντιστοιχεί 1 δικαστής για κάθε κράτος μέλος. Το ίδιο ισχύει και για το Πρωτοδικείο. Το Πρωτοδικείο όμως δεν αποτελείται από γενικούς εισαγγελείς. Οι δικαστές διορίζονται για θητεία 6 ετών. Ανά 3 χρόνια έχουμε μερικά ανανέωση (12 δικαστές). Ο πρόεδρος του ΔΕΚ έχει θητεία 3 ετών. Ότι είπαμε για την επιτροπή σχετικά με την ανεξαρτησία, αυτά ισχύουν και για το ΔΕΚ. Οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς διαλέγονται από προσωπικότητες που δίνουν εχέγγυο ανεξαρτησίας και επίσης πρέπει να έχουν ίσα ή παρόμοια αξιώματα στις χώρες τους.

Οι δικαστές και οι εισαγγελείς διορίζονται με κοινή συμφωνία των κρατών μελών δηλαδή όλα τα κράτη έχουν λόγο για τους δικαστές.

Το ΔΕΚ συνεδριάζει σε τμήματα για διευκόλυνση στην επίλυση διαφορών (3μελή ή 5μελή τμήματα). Ανάλογα με την γλώσσα του παραμπέμποντος δικαστηρίου έχουμε τη γλώσσα ενώπιον του δικαστηρίου. Οι αποφάσεις δημοσιεύονται σε συλλογές αλλά και στο Internet στην σελίδα curia.eu. Το Πρωτοδικείο δικάζει σε πρώτο και τελευταίο βαθμό. Οι αποφάσεις προσβάλλονται και αναιρούνται ενώπιον του ΔΕΚ.

Οι λόγοι αναιρέσεων αποφάσεων είναι μεταξύ άλλων η αναρμοδιότητα του Πρωτοδικείου, πλημμέλειες και σφάλματα της διαδικασίας ενώπιον του πρωτοδικείου. Μόνο τα σφάλματα που θίγουν τα συμφέροντα αυτουνού που κάνει την αναίρεση (αναιρεσίοντος) και παράβαση κοινοτικού δικαίου από το πρωτοδικείο.

Τώρα το Πρωτοδικείο μπορεί να πάρει όλες τις υποθέσεις πρώτου βαθμού αντί για ΔΕΚ. Τα δικαιοδοτικά τμήματα είναι ειδικευμένα δικαστήρια. Έχουν την ίδια σχέση που έχουν το ΔΕΚ και το Πρωτοδικείο. Οι αποφάσεις των δικαιοδοτικών τμημάτων προσβάλλονται και αναιρούνται στο πρωτοδικείο.

Όταν εμφανίστηκαν τα δικαιοδοτικά τμήματα εμφανίστηκε νέος δικαστικός τρόπος επιλογής των δικαστών. Δημιουργήθηκε ένα προπαρασκευαστικό στάδιο, συγκεντρώνονταν δικαστές εθνικοί κτλπ και εξέταζαν υποψήφιους δικαστές του ΔΕΚ. Αυτό με την Συνθήκη της Λισαβόνας γενικεύεται και στο ΔΕΚ αλλά και στο Πρωτοδικείο. Δηλαδή υπάρχει σύστημα προεπιλογής δικαστών.

<u>Αρμοδιότητες ΔΕΚ:</u>

Προσφυγή κατά κράτους μέλους ή προσφυγή για παράβας, Προσφυγή ακυρώσεων Προσφυγή κατά παραλείψεων και Προσφυγή αποζημίωσης.

Αντικείμενο προσφυγής είναι να αναγνωριστεί ότι ένα κράτος παραβίασε κοινοτικό δίκαιο. Σε δεύτερη φάση είναι σεβασμός απόφασης του ΔΕΚ και επιβολή προστίμου. Η απόφαση παίρνεται από την επιτροπή και από τα υπόλοιπα κράτη μέλη. Δικάζει το ΔΕΚ.

Στις παραπάνω περιπτώσεις δικάζει το πρωτοδικείο.

Προσφυγή ακυρώσεων

Έχει ως αντικείμενο την ακύρωση μιας κοινοτικής πράξεις επειδή αυτή είναι παράνομη.

Προσφυγή κατά παραλείψεων

Στο κοινοτικό δίκαιο οι πράξεις που είναι παράνομες προσβάλλονται με προσφυγή, ενώ οι παραλείψεις της διοίκησης προσβάλλονται με προσφυγή κατά παραλείψεως.

Προσφυγή αποζημίωσης

Εντάσσεται στο πλαίσιο της εξωσυμβατικής ευθύνης της κοινότητας. Η εξωσυμβατική ευθύνη της κοινότητας είναι ευθύνη που γεννάται έξω από την σύμβαση. Οι αγωγές αποζημίωσης της εξωσυμβατικής ευθύνης γίνονται κατά της κοινότητας στο ΔΕΚ. Έχει ως αποκατάσταση της ζημίας που προξένησαν τα κοινοτικά όργανα και κοινοτικοί υπάλληλοι κατά την άσκηση των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων τους.

Προδικαστική παραπομπή

Είναι ίσως η σημαντικότερα προσφυγή. Δικάζει το ΔΕΚ. Το 50% των υποθέσεων του ΔΕΚ είναι προδικαστικές παραπομπές. Καθιερώνει τη σχέση συνεργασίας μεταξύ ΔΕΚ και εθνικών δικαστηρίων. Όταν προκύψει ενώπιον εθνικού δικαστηρίου ζήτημα ερμηνείας ή κύρους κοινοτικού δικαίου, άλλοτε υποχρεούται και άλλοτε δύναται να ανασύρει τη δίκη, να θέσει ενώπιον του ΔΕΚ προδικαστικά ερωτήματα σε σχέση με την υπόθεση και κατόπιν με βάση τις απαντήσεις του ΔΕΚ να επιλύσει τη διαφορά. Προσοχή δεν στέλνεται η διαφορά για επίλυση στο ΔΕΚ.

Ρήτρα διαιτησίας

Δικάζει το δικαιοδοτικό τμήμα. Όλες οι διαφορές των κρατών μελών που αφορούν την Συνθήκη λύνονται ενώπιον του ΔΕΚ.

Υπαλληλικές προσφυγές

Δικάζει πάλι το δικαιοδοτικό τμήμα. Διαφορές μεταξύ κοινοτικών οργάνων και υπαλλήλων που τους απασχολούν. Είναι οι κυριότερες δικαστικές αρμοδιότητες του ΔΕΚ.

Τα παραπάνω αποτελούσαν τις δικαστικές αρμοδιότητες.

<u>Συμβουλευτική αρμοδιότητα στην διαδικασία σύναψης διεθνών συμβάσεων</u>.
Αποφαίνεται γνωμοδοτικά το ΔΕΚ για το πόσο η σύναψη διεθνών συμβάσεων συμβιβάζεται ή όχι με το κοινοτικό δίκαιο εκμέρους της Συνθήκης. Αυτό αποτελεί συμβουλευτική αρμοδιότητα του ΔΕΚ. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει μια σειρά από μέτρα, τα οποία προβλέπουν οι
Συνθήκες και τα οποία καθορίζονται στο πλαίσιο επισήμων αποφάσεων:
- Η Επιτροπή καλεί την κυβέρνηση του οικείου κράτους μέλους να υποβάλει εντός προθεσμίας ίσης ή μικρότερης των 2 μηνών παρατηρήσεις για τη μη συμμόρφωση.

-Αν το κράτος μέλος δεν απαντήσει, ή αν δεν δώσει ικανοποιητική απάντηση, η Επιτροπή απαριθμεί τους λόγους για τους οποίους πιστεύει ότι το κράτος μέλος παραβίασε την ενωσιακή νομοθεσία.

- Η κυβέρνηση του κράτους μέλους έχει προθεσμία ίση ή μικρότερη των 2 μηνών για να συμμορφωθεί.

Νομολογία Δικαστηρίου ΕΕ

Παρόλο που το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) εφαρμόζεται υποχρεωτικά από όλα τα δικαστήρια των κρατών μελών (εθνικά, περιφερειακά ή τοπικά), το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης διασφαλίζει την τήρηση και την ομοιομορφία της ερμηνείας και της εφαρμογής του δικαίου της ΕΕ σε όλα τα κράτη μέλη. Έτσι, η νομολογία της ΕΕ αναπτύσσεται κυρίως από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης**.**
Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελείται από τρία επιμέρους δικαστήρια: το Δικαστήριο, το Γενικό Δικαστήριο (που δημιουργήθηκε το 1988) και το Δικαστήριο Δημόσιας διοίκησης (2004). Το Δικαστήριο αποτελεί τη δικαστική αρχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, σε συνεργασία με τα δικαστήρια των κρατών μελών, διασφαλίζει την εφαρμογή και την ομοιόμορφη ερμηνεία του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρόκειται για πολύγλωσσο θεσμικό όργανο, καθώς καθεμία από τις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να αποτελέσει τη γλώσσα εκδίκασης κάποιας υπόθεσης. Το Δικαστήριο οφείλει να διασφαλίζει ότι η νομολογία του γίνεται γνωστή σε όλα τα κράτη μέλη.
Από την ίδρυση τους, τα τρία επιμέρους δικαστήρια του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν εκδώσει περίπου 15 000 δικαστικές αποφάσεις.
Από τις 17/06/1997, η νομολογία είναι προσβάσιμη σε όλες τις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω του δικτυακού τόπου του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η βάση δεδομένων του περιλαμβάνει το πλήρες κείμενο των δικαστικών αποφάσεων, των γνωμοδοτήσεων του Δικαστηρίου, των γνωμοδοτήσεων του Γενικού Εισαγγελέα και των εντολών των δικαστηρίων της ΕΕ. Μπορείτε να κάνετε αναζήτηση στη βάση δεδομένων χρησιμοποιώντας τον αριθμό της υπόθεσης, την ημερομηνία, το όνομα των διαδίκων, λέξεις αναφοράς στο κείμενο, κτλ. Επιπλέον, η βάση δεδομένων περιέχει περιλήψεις των αποφάσεων, πληροφορίες σχετικά με τις αποφάσεις που δεν έχουν δημοσιευθεί στις συλλογές του δικαστηρίου και ανακοινώσεις στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

<u>Επιτροπή</u>

Είναι όργανο που αποτελει τον θεματοφυλακα της εφαρμογης του δικαίου. Έχει χρονική και προσωπική σταθερότητα. Έχει θητεία 5 χρόνων. Μπορεί να γίνει ανανέωση της θητείας. Εδρεύει στις Βρυξέλλες. Το Συμβούλιο εκφράζει το συμφέρον των κρατών μελών. Η Επιτροπή εκφράζει και προωθεί το κοινοτικό συμφέρον. Έχει ανεξαρτησία και συλλογικότητα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (αγγλικά: *European Commission*, αναφέρεται συχνά ως Κομισιόν) είναι θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με απώτερο σκοπό την προστασία των κοινοτικών συμφερόντων των κρατών μελών της Ένωσης. Ιδρύθηκε το 1951 και έχει ως έδρα τις Βρυξέλλες, διατηρώντας επίσης γραφεία

στο Λουξεμβούργο και αντιπροσωπείες σε όλες τις χώρες της Ένωσης. Η Επιτροπή προτείνει νέες ευρωπαϊκές νομοθετικές πράξεις, τις οποίες υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αποτελεί συγχρόνως εκτελεστικό όργανο της Ένωσης, αρμόδιο για την εφαρμογή των κοινών πολιτικών και την εξασφάλιση της εφαρμογής της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, ενώ παράλληλα διαχειρίζεται τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και τον οικονομικό προϋπολογισμό της. Η Επιτροπή έχει το δικαίωμα να υποβάλει νομοθετικές προτάσεις για την αντιμετώπιση θεμάτων που δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά σε εθνικό,περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο. Αναλαμβάνει αυτό τον ρόλο(αρχή της επικουρικότητας) με σκοπό την προστασία των συμφερόντων της ΕΕ και των πολιτών της. Στη διαδικασία πρότασης μιας νομοθετικής πράξης, στόχος είναι η ικανοποίησημεγαλύτερου φάσματος συμφερόντων σε επίπεδο χωρών. Προς τούτο, κάνει χρήσηεμπειρογνωμόνων σε διάφορες επιτροπές και ομάδες εργασίας της, ώστε κατά τη νομοπαρασκευαστική διαδικασία να εξασφαλιστεί ότι θα καλυφθούν όλες οι τεχνικές λεπτομέρειες.

Η υποβολή νομοθετικής πρότασης γίνεται με πλειοψηφική διαδικασία. Αν 14 από τους 27 Επιτρόπου συμφωνούν με αυτή, η πρόταση υποβάλλεται στο Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο. Αφού συζητήσουν και ενδεχομένως τροποποιήσουν την πρόταση, τα δύο αυτά όργανα αποφασίζουν εάν θα την εγκρίνουν ώστε να γίνει νόμος.

Σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία, η Επιτροπή έχει και έναν άλλο πολύ σημαντικό ρόλο. Εκτός, λοιπόν, από σχεδόν αποκλειστικό όργανο που έχει ρόλο νομοθετικών προτάσεων, μεριμνά επίσης για την εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας στα κράτη μέλη. Γι' αυτό τον λόγο καλείται συχνά και ως «θεματοφύλακας των Συνθηκών». Τα μέλη της ονομάζονται επισήμως *επίτροποι* και συχνά με τον όρο *Ευρωπαϊκή Επιτροπή* αναφερόμαστε στο σώμα των επιτρόπων που ασκούν τη διοίκηση του οργάνου. Από το 2005, μετά τις αλλαγές της συνθήκης της Νίκαιας, κάθε κράτος μέλος εκπροσωπείται από έναν επίτροπο. Σε αντίθεση με το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κάθε μέλος της Επιτροπής έχει ευρωπαϊκό ρόλο, διαχειρίζεται ένα χαρτοφυλάκιο που του ανατίθεται από τον πρόεδρο της στην αρχή της θητείας του και το χειρίζεται με ενιαίο Ευρωπαϊκό χαρακτήρα και προσανατολισμό, χωρίς υποδείξεις από εθνικές κυβερνήσεις ή άλλους οργανισμούς. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαφέρει ως προς άλλα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσα από το «δικαίωμα πρωτοβουλίας» στη νομοθετική διαδικασία. Έχει δηλαδή το δικαίωμα να υποβάλλει προτάσεις νέας ευρωπαϊκής νομοθεσίας στο Κοινοβούλιο και τοΣυμβούλιο, προκειμένου να προωθήσει τα συμφέροντα της Ένωσης ή να αντιμετωπιστεί ένα πρόβλημα. Λειτουργεί επίσης ως εκτελεστικό όργανο, με αρμοδιότητα στη διαχείριση και εκτέλεση του προϋπολογισμού της Ένωσης, καθώς και τη διαχείριση των ευρωπαϊκών προγραμμάτων ή την εξασφάλιση της εφαρμογής των πολιτικών που έχουν εγκριθεί από το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενεργεί παράλληλα ως «θεματοφύλακας των Συνθηκών», αρμόδια για τη διασφάλιση της ορθής εφαρμογής της ισχύουσας ευρωπαϊκής νομοθεσίας ή την υποβολή σχεδίων αναθεωρήσεως των ευρωπαϊκών συνθηκών. Στα πλαίσια αυτού του ρόλου, έχει δικαίωμα να κινήσει σχετικές νομικές διαδικασίες, όταν ένα κράτος μέλος παραβιάζει τη νομοθεσία, και να προσφύγει στοΔικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την επιβολή χρηματικών ποινών, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης του κράτους μέλους. Αρμοδιότητα της Επιτροπής είναι επίσης η εκπροσώπηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η διαπραγμάτευση διεθνών συμφωνιών.

Η Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ενεργεί σύμφωνα με τις πολιτικές κατευθύνσεις που καθορίζει ο πρόεδρός της, ο οποίος διορίζεται κατόπιν πρότασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και έγκρισής της από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ο εκλεγμένος πρόεδρος αναλαμβάνει την επιλογή των επιτρόπων από καταλόγους υποψηφίων, όπως αυτοί διαμορφώνονται από τα κράτη μέλη, ενώ η τελική έγκριση για το διορισμό της Επιτροπής δίνεται από το Κοινοβούλιο. Η θητεία της διαρκεί για περίοδο πέντε ετών.

Ο πρόεδρος της Επιτροπής αναθέτει στους επιτρόπους τους τομείς πολιτικής για τους οποίους θα είναι αρμόδιοι, με δυνατότητα ανακατανομής των αρμοδιοτήτων τους κατά τη διάρκεια της θητείας της Επιτροπής, εφόσον κριθεί αναγκαίο. Κατά κανόνα, οι συνεδριάσεις της Επιτροπής διενεργούνται μία φορά την εβδομάδα, εμπιστευτικά, αλλά ενδέχεται να οριστούν και έκτακτες συνεδριάσεις αν κριθεί απαραίτητο από τον πρόεδρο, ο οποίος τις συγκαλεί.

Διοικητικά, οργανώνεται σε διαφορετικές «Γενικές Διευθύνσεις» και υπηρεσίες, αρμόδιες για συγκεκριμένους τομείς, καθεμία από τις οποίες διαθέτει έναν Γενικό Διευθυντή ως επικεφαλής, ο οποίος δίνει αναφορά στον αρμόδιο επίτροπο. Οι Γενικές Διευθύνσεις συντάσσουν ουσιαστικά τις νομοθετικές προτάσεις, διενεργώντας ευρείες διαβουλεύσεις και σε συνεργασία με τα αρμόδια υπουργεία των κρατών μελών. Οι προτάσεις αυτές, περιλαμβάνονται στη συνέχεια στην ημερήσια διάταξη κάποιας συνεδρίασης της Επιτροπής και υποβάλλονται προς ψηφοφορία. Η λήψη των αποφάσεων για την έγκριση μίας πρότασης γίνεται κατόπιν ψηφοφορίας κατά τη διάρκεια μίας συνεδρίασης ή με γραπτή διαδικασία, κατά την οποία η πρόταση διανέμεται στους επιτρόπους, οι οποίοι με τη σειρά τους κοινοποιούν επιφυλάξεις τους ή άλλες προτεινόμενες τροποποιήσεις. Προβλέπεται επίσης διαδικασία εξουσιοδότησης ενός η περισσότερων μελών της Επιτροπής να λάβουν μία απόφαση, με δυνατότητα περαιτέρω εκχώρησης αυτού του δικαιώματος σε Γενικούς Διευθυντές ή επικεφαλής υπηρεσιών της Επιτροπής.

Εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ

Ως "θεματοφύλακας των Συνθηκών", η Επιτροπή ελέγχει κατά πόσο κάθε χώρα μέλος εφαρμόζει ορθά το δίκαιο της ΕΕ.

Εάν κρίνει ότι μια εθνική κυβέρνηση αδυνατεί να εφαρμόσει το δίκαιο της ΕΕ, η Επιτροπή αποστέλλει αρχικά επίσημη επιστολή ζητώντας από την κυβέρνηση αυτή να διορθώσει το πρόβλημα. Αν δεν υπάρξουν θετικά αποτελέσματα, η Επιτροπή παραπέμπει την υπόθεση

στο Δικαστήριο. Το Δικαστήριο μπορεί να επιβάλει κυρώσεις και οι αποφάσεις του είναι δεσμευτικές για τις χώρες μέλη και τα θεσμικά όργανα της Ένωσης.

Σύνθεση:

Στην αρχή η Συνθήκη Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων προέβλεπε ότι αποτελούνταν από 1 εκπρόσωπο κάθε κράτους που είχε την ιθαγένεια του κράτους αυτού. Τα μικρά κράτη είχαν 1 εκπρόσωπο, ενώ τα μεγάλα μπορούσαν να έχουν μέχρι και 2 εκπροσώπους. Λόγω αυτού του γεγονότος η Επιτροπή άρχισε να γίνεται δυσλειτουργικό. Τέθηκε ζήτημα μείωσης των εκπροσώπων. Σήμερα έχουμε 27 επιτρόπους. Μετά το 2004 ο αριθμός των μελών της επιτροπής είναι 2/3 των συνολικών μελών, δηλαδή 18 μέλη. Αυτό σημαίνει ότι 9 κράτη για διάστημα 5 ετών δεν εκπροσωπούνται στην Επιτροπή. Οι Επίτροποι δεν είναι εκπρόσωποι των κρατών – μελών. Δεν προωθούν εθνικό συμφέρον ούτε εκπροσωπεύουν την κυβέρνηση. Ο μόνος δεσμός επίτροπου με το κράτος είναι η ιθαγένεια του. Σκοπός επίτροπου είναι η επιδίωξη κοινοτικού κοινού συμφέροντος / σκοπού.

Για διορισμό επιτρόπου χρειαζόμαστε εχέγγυο ανεξαρτησίας, υποχρέωση ανεξαρτησίας και υποχρέωση επιφυλακτικότητας στην ανάλυση ορισμένων θέσεων (μετά την λήξη της θητείας του).Ο επίτροπος είναι υποχρεωμένος να επιδιώξει το κοινοτικό κοινό συμφέρον. Εχέγγυο ανεξαρτησίας πρέπει να δίνει πριν τον διορισμό του.

Διαδικασία διορισμού Επιτροπής:

Χρειαζόμαστε κοινή συμφωνία των κρατών – μελών. Κοινή συμφωνία σημαίνει ότι όλοι έχουν λόγο για όλους τους επιτρόπους. Από το Μάαστριχτ και μετά αυτή η διαδικασία άλλαξε με σκοπό να επιτευχθούν άλλοι σκοποί μεταξύ άλλων εξυπηρέτηση αρχής της διπλής νομιμότητας, ενίσχυση του ρόλου του προέδρου και τα κράτη μέλη να εμπλέξουν και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αλλά να διατηρήσουν τον τελευταίο λόγο.

Σύμφωνα με την Συνθήκη Μάαστριχτ η νέα διαδικασία έχει ως εξής:

(α) Επιλογή Προέδρου Επιτροπής:
Το Συμβούλιο με σύνδεση αρχηγών κρατών επιλέγει τον πρόεδρο αλλά χρειάζεται και έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Είναι Συμβούλιο με αναβαθμισμένη σύνθεση και πρέπει να ακολουθήσει τους κοινοτικούς θεσμούς στη λήψη αποφάσεων. Εάν δεν εγκριθεί ο διορισμός προτείνεται νέος πρόεδρος υποψήφιος.

(β) Σχηματισμός Επιτροπής: Την Επιτροπή σχηματίζει το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία. Χρειάζεται συναίνεση και του προέδρου της Επιτροπής αφού θα διαλέξει τους μελλοντικούς συνεργάτες του.

γ) Έγκριση Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τον σχηματισμό της επιτροπής και

δ) Διορίζεται από το Συμβούλιο

Η θητεία με την νέα αυτή διαδικασία έγινε 5ετής και ταυτίστηκε με αυτήν του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ταυτίζονται επίσης και ως προς την έναρξη και τη λήξη αυτά τα δύο όργανα.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατά διορισμό του προέδρου της Επιτροπής πρέπει να λάβει υπόψη τα αποτελέσματα των Ευρωεκλογών. Αυτό οδηγεί στην διεύρυνση του ενδιαφέροντος για τις εκλογές, οδηγεί και υποχρεώνει επίσης τις πολιτικές ομάδες να πουν ποιον θα υποστηρίζουν στις Ευρώ-εκλογές (ποιον πρόεδρο δηλαδή). Δεν υπάρχει ατομικό μερίδιο εξουσίας των επιτρόπων. Απλώς οι επίτροποι συντονίζουν. Αυτό ισχύει στα πλαίσια της αρχής της συλλογικότητας. Οι επίτροποι έχουν συλλογική εξουσία και λαμβάνουν τις αποφάσεις που πρέπει συλλογικά. Υπάρχει πολιτική ευθύνη της Επιτροπής απέναντι στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η Επιτροπή αποφασίζει κατά πλειοψηφία (14/27). Συνηθίζει να παίρνει όμως ομόφωνες αποφάσεις.

<u>Αρμοδιότητες Επιτροπής:</u>

Η επιτροπή μεριμνά για την εφαρμογή της Συνθήκης και διασφαλίζει την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου. Η Επιτροπή είναι ο θεματοφύλακας του Κοινοτικού δικαίου. Δεσμεύει και ελέγχει τα κράτη – μέλη και τους πολίτες των κρατών αυτών για τυχόν εφαρμογή ή μη του κοινοτικού δικαίου. Έχει με λίγα λόγια διασφαλιστική λειτουργία. Όταν πληροφορηθεί η Επιτροπή για παραβίαση, ο Επίτροπος στέλνει την προειδοποιητική επιστολή σε κράτος μέλος, μετά από ένα διάστημα έρχεται αιτιολογημένη γνώμη που λέει ότι παραβιάζεται το κοινοτικό δίκαιο και περιέχει και χρόνο συμμόρφωσης και τέλος έχουμε την προσφυγή σε ΔΕΚ και τις οικονομικές και άλλου είδους κυρώσεις. Εάν ακόμα δεν υπάρχει συμμόρφωση έχουμε εκ νέου προσφυγή σε ΔΕΚ και ακολουθούν πάλι οικονομικές κυρώσεις.

Περαιτέρω συμπράττει στις πράξεις και στη λήψη αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου η Επιτροπή. Η Επιτροπή είναι όργανο που κατέχει το προνόμιο της νομοθετικής πρωτοβουλίας. Είναι κινητήρια δύναμη της ενοποιητικής διαδικασίας. Κανένα άλλο όργανο, εκτός από την επιτροπή δεν έχει το δικαίωμα να προτείνει προτάσεις νόμων. Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας προβλέπεται και η λαϊκή νομοθετική πρωτοβουλία. Το προνόμιο αυτό ενισχύεται και από τα παρακάτω:

- η επιτροπή παρίσταται σε όλα τα επίπεδα της συζήτησης της πρότασης της
- έχει δυνατότητα να υποστηρίζει και να τροποποιεί την πρόταση της μέχρι τελικά να ψηφιστεί
- μπορεί μέχρι και την τελική ψήφιση της πρότασης της , να την αναιρέσει ή να την αποσύρει
- η πρόταση της επιτροπής τροποποιείται πολύ δύσκολα, μόνο με ομοφωνία. Δεν τροποποιείται κάθε φορά που θέλουμε.

Η Επιτροπή έχει αποφασιστική αρμοδιότητα. Έχει εκτελεστική δηλαδή αρμοδιότητα. Είναι δύο ειδών, απευθείας από την συνθήκη (Αυτόνομη) όπου η ίδια η συνθήκη δηλαδή ορίζει ότι η αρμοδιότητα ανήκει στην επιτροπή. Παράδειγμα τέτοιας αρμοδιότητας είναι ο προϋπολογισμός και κατ' εξουσιοδότηση αρμοδιότητα από το Συμβούλιο δηλαδή εξουσιοδοτείται η επιτροπή για να ασκήσει τις κατάλληλες αρμοδιότητες. Το σύστημα της επιτροπολογίας που είπαμε και σε προηγούμενα μαθήματα είναι σύστημα ελέγχουν των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής.

Η Επιτροπή μπορεί να λάβει μέτρα, εάν ένα κράτος μέλος δεν μεταφέρει τις οδηγίες της ΕΕ στο εθνικό του δίκαιο και δεν ανακοινώσει στην Επιτροπή τι μέτρα έχει λάβει ή αν υπάρχουν υποψίες ότι το κράτος μέλος παραβιάζει τη νομοθεσία της ΕΕ. Αν δεν είναι δυνατή η εξεύρεση λύσης σε αρχικό στάδιο, η Επιτροπή μπορεί να κινήσει επίσημη διαδικασία επί παραβάσει και, ενδεχομένως, να παραπέμψει το κράτος μέλος στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

Οι οδηγίες της ΕΕ ορίζουν τα αποτελέσματα που πρέπει να επιτύχουν όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Εν συνεχεία, οι εθνικές αρχές επιλέγουν τη μορφή και τον τρόπο επίτευξης των αποτελεσμάτων αυτών. Οι οδηγίες σκοπό έχουν την εναρμόνιση των διαφόρων εθνικών νομοθεσιών, και εκδίδονται κυρίως για θέματα που επηρεάζουν τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς (π.χ. πρότυπα ασφαλείας των προϊόντων).

Προθεσμία

Κάθε οδηγία προβλέπει μια προθεσμία εντός της οποίας τα κράτη μέλη οφείλουν να θεσπίσουν εθνικά μέτρα για τη μεταφορά των υποχρεώσεων της οδηγίας στο εθνικό τους δίκαιο.

Παρακολούθηση

Τα κράτη μέλη πρέπει να υποβάλουν στην Επιτροπή τα κείμενα των μέτρων μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο. Στη συνέχεια, η Επιτροπή εξετάζει τα μέτρα αυτά για να εξακριβώσει κατά πόσον επιτυγχάνουν τα απαιτούμενα από την οδηγία αποτελέσματα.
Η Επιτροπή ελέγχει τι μέτρα έλαβαν οι εθνικές αρχές για να ενσωματώσουν τις οδηγίες της ΕΕ στο εθνικό δίκαιο. Αν τα κράτη μέλη δεν ενημερώσουν την Επιτροπή εγκαίρως για τα μέτρα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο ή αν, μετά από αξιολόγηση, η Επιτροπή κρίνει ότι τα εν λόγω μέτρα είναι ελλιπή, κινείται διαδικασία επί παραβάσει για «μη κοινοποίηση». Αυτό είναι το πρώτο στάδιο της διαδικασίας για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης.

Ταχεία διευθέτηση

Αν η Επιτροπή διαπιστώσει πιθανή παραβίαση της ενωσιακής νομοθεσίας, ή αν δεχθεί σχετική καταγγελία, επιχειρεί να επιλύσει τάχιστα το πρόβλημα με το οικείο κράτος μέλος μέσω του λεγόμενου "διαρθρωμένου διαλόγου" (EU PILOT).
Τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να παράσχουν περαιτέρω πραγματικά ή νομικά στοιχεία σε περίπτωση πιθανής παραβίασης της ενωσιακής νομοθεσίας, με στόχο να εξευρεθεί σύντομα λύση βάσει του δικαίου της ΕΕ και, συνεπώς, να αποφευχθεί η κίνηση επίσημης διαδικασίας επί παραβάσει.

Επίσημη διαδικασία

Αν το κράτος μέλος δεν συμφωνεί με την Επιτροπή, ή αν δεν εφαρμόσει μια λύση για να επανορθώσει την εικαζόμενη παραβίαση της ενωσιακής νομοθεσίας, η Επιτροπή μπορεί να κινήσει επίσημη διαδικασία επί παραβάσει.

Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει μια σειρά από μέτρα, τα οποία προβλέπουν οι Συνθήκες και τα οποία καθορίζονται στο πλαίσιο επισήμων αποφάσεων:

- Η Επιτροπή καλεί την κυβέρνηση του οικείου κράτους μέλους να υποβάλει εντός προθεσμίας ίσης ή μικρότερης των 2 μηνών παρατηρήσεις για τη μη συμμόρφωση

- Αν το κράτος μέλος δεν απαντήσει, ή αν δεν δώσει ικανοποιητική απάντηση, η Επιτροπή απαριθμεί τους λόγους για τους οποίους πιστεύει ότι το κράτος μέλος παραβίασε την ενωσιακή νομοθεσία..

- Η κυβέρνηση του κράτους μέλους έχει προθεσμία ίση ή μικρότερη των 2 μηνών για να συμμορφωθεί.

- Αν το κράτος μέλος δεν απαντήσει, ή αν δεν δώσει ικανοποιητική απάντηση, η Επιτροπή ζητά από το Δικαστήριο να κινήσει διαδικασία προσφυγής (Αυτό όμως συμβαίνει σπανίως. Τα τελευταία χρόνια, πάνω από το 85% των υποθέσεων διευθετήθηκαν προτού φτάσουν στο στάδιο της άσκησης προσφυγής.)

- Αν ένα κράτος μέλος δεν κοινοποιήσει μέτρα για την εφαρμογή μιας οδηγίας, η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει από το Δικαστήριο να επιβάλει την καταβολή κατ' αποκοπήν ποσού ή χρηματικής ποινής.

- Μετά από 2 έτη κατά μέσο όρο, το Δικαστήριο αποφαίνεται αν το κράτος μέλος έχει παραβιάσει την ενωσιακή νομοθεσία.

Η κυβέρνηση του κράτους μέλους οφείλει να προσαρμόσει ανάλογα τη νομοθεσία ή τις πρακτικές της και να διευθετήσει την αρχική διαφορά το ταχύτερο δυνατό.

- Αν το κράτος μέλος εξακολουθεί να μη συμμορφώνεται, η Επιτροπή στέλνει νέα προειδοποιητική επιστολή.

- Αν το κράτος μέλος δεν απαντήσει, ή αν δεν δώσει ικανοποιητική απάντηση, η Επιτροπή μπορεί να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Δικαστηρίου και να προτείνει την καταβολή κατ' αποκοπήν ποσού ή χρηματικής ποινής.

Αποφάσεις και ετήσιες εκθέσεις

Αποφάσεις της Επιτροπής σχετικά με παραβάσεις

Παρακολούθηση της εφαρμογής του δικαίου της ΕΕ - Ετήσιες εκθέσεις

Νομική βάση/ Οικονομικές κυρώσεις

- Άρθρο 4 της ΣΕΕ – Αρχή της καλόπιστης συνεργασίας
- Άρθρο 17 της ΣΕΕ

- Άρθρο 258 της ΣΕΕ / Άρθρο 106α της Συνθήκης Ευρατόμ – Διαδικασία επί παραβάσει
- Άρθρο 260(2) της ΣΛΕΕ – Αναπομπή της υπόθεσης ενώπιον του Δικαστηρίου σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με την πρώτη απόφαση
- Άρθρο 260(3) της ΣΛΕΕ – Οικονομικές κυρώσεις λόγω μη κοινοποίησης μέτρων εφαρμογής

<u>Ετήσια γενική έκθεση</u>
Κοινοτική μέθοδος ολοκλήρωσης:

Τρόπος με τον οποίο η κοινότητα προσπαθεί να πετύχει τους σκοπούς της. Είναι η εναρμόνιση του δικαίου των κρατών μελών δια του δικαίου. Έχουμε 28 διαφορετικές νομοθεσίες των κρατών – μελών. Η κοινότητα υιοθετεί κοινοτικά μέτρα, τα οποία εναρμονίζουν τις διαφορετικές νομοθεσίες των κρατών μελών. Σκοπός είναι να υπάρχει ένα ενιαίο πλαίσιο λειτουργίας. Μέθοδος εναρμόνισης είναι το δίκαιο. Το δίκαιο κατά την εφαρμογή και την ερμηνεία του γεννά διαφορές και το ΔΕΚ επιλύει αυτές τις διαφορές. Οι νομικές διαφορές χρειάζονται δικαστική επίλυση. Η κοινοτική έννομη τάξη είναι ξεχωριστή και ιδιόμορφη άρα πρέπει να έχει το δικό της δικαστικό σύστημα. Η πολιτική ένωση είναι το τελευταίο στάδιο της πολυεθνικής ολοκλήρωσης. Περιλαμβάνει **κοινές πολιτικές εσωτερικών και δικαιοσύνης** και **κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας**. Σύμφωνα μα τον ορισμό που δώσαμε παραπάνω, μια κοινή πολιτική είναι ένα σύνολο αποφάσεων, κανόνων, ενεργειών και συμπεριφορών που προτείνονται ή θεσπίζονται από τα κοινά θεσμικά όργανα, τα οποία έχει ιδρύσει μια ομάδα κρατών και που εφαρμόζονται από τα κοινά όργανα και τακράτη μέλη. Μια κοινή πολιτική δεν αποκλείει εθνικές πολιτικές, οι οποίες συνεχίζουν να υπάρχουν σε όλα τα πεδία που δεν καλύπτονται από αποφάσεις και κανόνες που έχουν θεσπίσει τα κοινά θεσμικά όργανα. Για την εξέλιξή της, όμως, απαιτείται η εφαρμογή από τα συμμετέχοντα κράτη των εσωτερικών και εξωτερικών πολιτικών που έχουν θεσπιστεί από τα κοινά όργανα και η επίβλεψη της εφαρμογής από αυτά τα όργανα. Όταν αυτά τα απαιτούμενα δεν ισχύουν σε ορισμένους τομείς, η πολιτική ένωση, έστω και αν προβλέπεται σε Συνθήκη, είναι ελλιπής έως ανύπαρκτη. Στη θέση της μπορεί να υπάρχει μόνο διακυβερνητική πολιτική συνεργασία, που αφήνει σχεδόν πλήρη ελευθερία δράσης στους συμμετέχοντες .

Συγχρόνως με την προετοιμασία του σταδίου της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, το 1991 στο Μάαστριχτ, τα ευρωφιλικά κράτη σχεδίαζαν και την πολιτική ένωσή τους. Φυσικά, αντιμετώπισαν αμέσως την αντίδραση των ευρωσκεπτικιστών εταίρων τους. Η συμβιβαστική λύση που βρέθηκε εκεί και τότε ήταν ο διαμελισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε δύο Συνθήκες (της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης) και σε τρεις πυλώνες κατασκευής: τον πρώτο και κύριο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας· τον δεύτερο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ)· και τον τρίτο της δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων (ΔΕΥ). Η Συνθήκη η ιδρύουσα την Ευρωπαϊκή

Κοινότητα και ο πρώτος πυλώνας προορίζονταν να κατευθύνουν και να ρυθμίζουν τα τρία πρώτα στάδια της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης: την τελωνειακή ένωση, την κοινή αγορά και την οικονομική και νομισματική ένωση χρησιμοποιώντας την κοινοτική μέθοδο λήψης των αποφάσεων από τα κοινά θεσμικά όργανα. Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και ο δεύτερος και τρίτος πυλώνας προορίζονταν να κατευθύνουν και να ρυθμίζουν το στάδιο της πολιτικής ένωσης χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της διακυβερνητικής συνεργασίας.

Σύντομα έγινε αντιληπτό ότι αυτή η μέθοδος δεν θα μπορούσε να επιτύχει την κατασκευή του δεύτερου και τρίτου πυλώνα της Ένωσης και επομένως την πρόοδο της πολιτικής ολοκλήρωσης. Η απογοήτευση ήταν ιδιαίτερα αισθητή στο πεδίο του τρίτου πυλώνα, όπου υπήρχαν θέματα κοινού συμφέροντος, τα οποία απαιτούσαν άμεση αντιμετώπιση: η ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών και των κατοίκων της Ένωσης, μια κοινή μεταναστευτική πολιτική και η κοινή προστασία των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης από τη λαθρεμπορία ανθρώπων και προϊόντων. Σχετικά με το πρώτο από αυτά τα θέματα, τα ευρωφιλικά κράτη μέλη είχαν ήδη πάρει την πρωτοβουλία, με την υπογραφή, τον Ιούνιο 1990, της Συμφωνίας του Σένγκεν, να καταργήσουν τους ελέγχους στα μεταξύ τους σύνορα. Αλλά, σύντομα έγινε αισθητή η ανάγκη από όλα τα κράτη μέλη, πρώτον να γενικευθεί η εμπειρία που είχαν αποκτήσει οι πρωτοπόροι σε όλους τους εταίρους και, δεύτερον, να επεκταθεί και σε άλλα θέματα κοινού ενδιαφέροντος, Αυτή η ανάγκη οδήγησε στην αναθεώρηση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, στο Άμστερνταμ το 1997, με τη θέση του μεγαλύτερου μέρους του πυλώνα της δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων (ιδίως θέματα σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, το άσυλο, τη μετανάστευση, το πέρασμα των εξωτερικών συνόρων και τη δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις) υπό τη σκέπη της Κοινότητας και επομένως της κοινοτικής διαδικασίας λήψης των αποφάσεων.

Εξωσυμβατική ευθύνη Κράτους – Μέλους από μη εφαρμογή Ευρωπαϊκού Δικαίου

Θεμελιώδες στοιχείο της αρχής της νομιμότητας στη χώρα μας είναι η καθιέρωση της ευθύνης του κράτους προς αποζημίωση για ζημίες που προκαλούν οι δημόσιες αρχές σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Παράλληλα η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και η δράση της διέπεται και εκείνη από την αρχή της νομιμότητας, όπου στο άρθρο 288 της Συνθήκης Ε.Κ. (ΣΕΚ) καθιερώνεται ρητά η υποχρέωση της Κοινότητας για αποκατάσταση των ζημιών που προξενούν τα όργανα ή οι υπάλληλοί της κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Είναι αξιοσημείωτο πως τόσο στην εθνική όσο και στην Κοινοτική έννομη τάξη δεν θεμελιώνεται νομοθετικά η υποχρέωση των κρατών-μελών να αποκαθιστούν τις ζημίες έναντι τρίτων σε περίπτωση παραβάσεως του κοινοτικού δικαίου από τα ίδια τα εθνικά όργανα.

Ωστόσο η πορεία της νομολογίας του Δικαστηρίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) έχει πλέον θεμελιώσει την εξωσυμβατική ευθύνη των κρατών μελών προς αποζημίωση όταν τα εθνικά όργανα προκαλούν ζημιά στους ιδιώτες από τη μη εφαρμογή ευρωπαϊκού δικαίου.

Η θεμελίωση της εξωσυμβατικής ευθύνης των κρατών μελών είναι ιδιαίτερα σημαντική αν αναλογιστεί κανείς τις αναρίθμητες φόρες που καθυστερεί μια Οδηγία να εναρμονιστεί ή όταν κάποια όργανα της διοίκησης επιμένουν να περιφρονούν τις ευρωπαϊκές διατάξεις και νομολογίες που προσφέρουν αρκετά πλεονεκτήματα στους ιδιώτες.

Δικαστικές Αποφάσεις

Η σημαντικότερη ίσως απόφαση που άνοιξε τον δρόμο για την ευθύνη των κρατών μελών για μη τήρηση ευρωπαϊκών κανόνων δικαίου είναι οι Συνεκδικασθείσες Υποθέσεις Francovich and Bonifaci (C-6,9/90).

Πραγματικά περιστατικά Francovich και Bonifaci

Ο Francovich, ο οποίος ήταν εργαζόμενος σε ιταλική εταιρία δεν μπόρεσε να ικανοποιηθεί από την εταιρία του, η οποία του κατέβαλε σποραδικά μέρος των μηνιαίων αποδοχών του και, ελλείψει της υιοθέτησης των εγγυήσεων της οδηγίας από την Ιταλική Δημοκρατία, στράφηκε ενώπιον του τοπικού δικαστηρίου εναντίον του Ιταλικού Κράτους προκειμένου να λάβει από αυτό τις εν λόγω εγγυήσεις ή, επικουρικώς, αποζημίωση.

Κατά τον ίδιο χρόνο, η Bonifaci και τριάντα τρεις άλλοι εργαζόμενοι μιας επιχειρήσεως, η οποία είχε κηρυχθεί σε κατάσταση πτωχεύσεως, άσκησαν παρόμοια αγωγή ενώπιον της Pretura circondariale di Bassano del Grappa.

Τα εθνικά δικαστήρια που επελήφθησαν των υποθέσεων υπέβαλαν ταυτόσημα σχεδόν προδικαστικά ερωτήματα ως προς το άμεσο αποτέλεσμα των διατάξεων της οδηγίας και το δικαίωμα προς αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν αναφορικά με τις διατάξεις της οδηγίας οι οποίες δεν έχουν άμεσο αποτέλεσμα.

Το ΔΕΚ αφού αποφάνθηκε ότι η ευθύνη του κράτους προς αποζημίωση απορρέει από το γενικό σύστημα της Συνθήκες και τις θεμελιώδεις αρχές εγκαθίδρυσε ρητώς την ευθύνη των κρατών-μελών με περιεχόμενο την αποζημίωση απευθείας από το κοινοτικό δίκαιο ορίζοντας παράλληλα και τις ουσιαστικές προϋποθέσεις για την γένεση της ευθύνης αυτής, ως εξής:

α) Το αποτέλεσμα, την επίτευξη του οποίου επιβάλλει η Οδηγία, να συνεπάγεται την παροχή δικαιωμάτων σε ιδιώτες.

β) Το περιεχόμενο των δικαιωμάτων αυτών να μπορεί να προσδιοριστεί βάσει των διατάξεων της Οδηγίας.

γ) Να υπάρχει σχέση αιτιότητας μεταξύ της παράβασης της υποχρέωσης του Κράτους και της ζημίας που έχουν υποστεί οι ιδιώτες.

Το επόμενο βήμα έγινε με την απόφαση Brasserie du pecheur (C-46/93) στην οποία για πρώτη φορά θεμελιώνεται ευθύνη για παράβαση ευρωπαϊκού δικαίου από όργανο της νομοθετικής εξουσίας.

Το ΔΕΚ όρισε πιο συγκεκριμένες προϋποθέσεις από την francovich για τη διαπίστωση παράβασης από νομοθετικό πλέον όργανο:

i) *Ο παραβιαζόμενος κανόνας κοινοτικού δικαίου τους να απονέμει δικαιώματα,*

ii) Η παράβαση να είναι κατάφωρη

iii) Να υφίσταται άμεση αιτιώδης συνάφεια *μεταξύ αυτής της παραβάσεως και της βλάβης που υπέστησαν οι ιδιώτες*

Είναι αξιοσημείωτη η θέσπιση της αντικειμενικής πλέον ευθύνης καθώς ο εθνικός δικαστής δεν δύναται, στο πλαίσιο της εθνικής νομοθεσίας την οποία εφαρμόζει, να εξαρτά την αποκατάσταση της ζημίας από την ύπαρξη υπαιτιότητας του οργάνου.

1) Ο παραβιαζόμενος κανόνας να αποσκοπεί στην απονομή δικαιωμάτων στους ιδιώτες

2) Η παράβαση να είναι Κατάφωρη (η έννοια της Κατάφορης είναι πιο αυστηρή από ότι στην Francovich λόγο της ιδιαιτερότητας του δικαστικού λειτουργήματος και της ασφάλεια Δικαίου). Η ευθύνη του Δημοσίου λόγω παραβιάσεως του κοινοτικού δικαίου με απόφαση εθνικού δικαστηρίου κρίνοντος σε τελευταίο βαθμό μπορεί να θεμελιωθεί μόνο στην εξαιρετική περίπτωση στην οποία ο δικαστής Προδήλως αγνόησε το εφαρμοστέο δίκαιο.

3) Να υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της παραβιάσεως της υποχρεώσεως που υπέχει το κράτος και της ζημιάς που υπέστησαν οι ζημιωθέντες

<u>Απόφαση Kobler</u>

Σε συνδυασμό με την έλλειψη νομικής βάσης για παραβάσεις κοινοτικού δικαίου από ανώτατα δικαστήρια, η απόφαση Kobler ενισχύει τον χαρακτήρα της «κοινότητας δικαίου» καθώς πλέον ελέγχονται αποτελεσματικά για την τήρηση της συνθήκης, όχι μόνο τα θεσμικά όργανα της κοινότητας, αλλά και τα κράτη μέλη, εμπλουτίζοντας το νομικό οπλοστάσιο των ιδιωτών για την αποτελεσματικότερη προστασία των κοινοτικών τους δικαιωμάτων.

Αρχη της υπεροχής

Η αρχή της υπεροχής εγγυάται την υπεροχή του ευρωπαϊκού δικαίου επί των εθνικών δικαίων. Αποτελεί θεμελιώδη αρχή του ευρωπαϊκού δικαίου. Όπως και η αρχή του άμεσου αποτελέσματος, η αρχή της υπεροχής δεν είναι γραμμένη στις Συνθήκες, αλλά καθιερώθηκε από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ).

Το ΔΕΕ καθιέρωσε την αρχή της υπεροχής με την απόφαση **Costa κατά Enel** της 15ης Ιουλίου 1964. Στην εν λόγω απόφαση, το Δικαστήριο αναφέρει ότι δίκαιο που απορρέει από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα ενσωματώνεται στα νομικά συστήματα των κρατών μελών, τα οποία υποχρεούνται να το σέβονται. Επομένως, το ευρωπαϊκό δίκαιο υπερέχει των εθνικών δικαίων. Έτσι, εάν ένας εθνικός κανόνας αντιβαίνει σε μία ευρωπαϊκή διάταξη, οι αρχές των κρατών μελών πρέπει να εφαρμόσουν την ευρωπαϊκή διάταξη. Το εθνικό δίκαιο δεν ακυρώνεται ούτε καταργείται, αλλά αναστέλλεται ιη υποχρεωτική ισχύς του. Το Δικαστήριο διευκρίνισε στην συνέχεια ότι η υπεροχή του ευρωπαϊκού δικαίου εφαρμόζεται σε όλες τις εθνικές πράξεις, ανεξαρτήτως εάν έχουν εγκριθεί πριν ή μετά την εν λόγω ευρωπαϊκή πράξη.

Καθώς το ευρωπαϊκό δίκαιο υπερέχει του εθνικού δικαίου, η αρχή της υπεροχής εγγυάται, με αυτόν τον τρόπο, την ομοιόμορφη προστασία των πολιτών από το ευρωπαϊκό δίκαιο, η οποία εξασφαλίζεται σε όλη την επικράτεια της ΕΕ.

Η υπεροχή του ευρωπαϊκού δικαίου επί των εθνικών δικαιωμάτων είναι **απόλυτη.** Έτσι, ισχύει για όλες οι ευρωπαϊκές πράξεις που έχουν υποχρεωτική ισχύ, ανεξαρτήτως εάν απορρέουν από το πρωτογενές ή το παράγωγο δίκαιο. Επίσης, όλες οι εθνικές πράξεις υπόκεινται στην εν λόγω αρχή, οποία και αν είναι η φύση τους: νόμος, κανονισμός, διάταγμα, διάταξη, εγκύκλιος, κλπ., ανεξάρτητα από το εάν τα κείμενα αυτά έχουν εκδοθεί από την εκτελεστική ή νομοθετική εξουσία του κράτους μέλους. Η δικαστική εξουσία υπόκειται επίσης στην αρχή της υπεροχής. Πράγματι, το δίκαιο που παράγεται από τη δικαστική εξουσία, δηλαδή η νομολογία, πρέπει να είναι σύμφωνο προς το δίκαιο της Ένωσης. Το Δικαστήριο έχει εκτιμήσει ότι τα εθνικά συντάγματα υπόκεινται επίσης στην αρχή της υπεροχής. Επομένως, εναπόκειται στον εθνικό δικαστή να μην εφαρμόζει τις διατάξεις συντάγματος που είναι αντίθετες προς το ευρωπαϊκό δίκαιο.

Όπως συμβαίνει και με την αρχή του άμεσου αποτελέσματος, το Δικαστήριο ασκεί τον έλεγχο της ορθής εφαρμογής της αρχής της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου. Επιβάλλει κυρώσεις στα κράτη μέλη που δεν την τηρούν, μέσω των αποφάσεών του που εκδίδονται βάσει των διαφόρων προσφυγών που προβλέπονται από τις ιδρυτικές Συνθήκες, ιδίως της προσφυγής λόγω παραβάσεως. Η τήρηση της αρχής της υπεροχής εναπόκειται επίσης στον εθνικό δικαστή. Αυτός μπορεί, ανάλογα με την περίπτωση, να χρησιμοποιεί τη διαδικασία της προδικαστικής παραπομπής, στην περίπτωση που υπάρχει αμφιβολία όσον αφορά την εφαρμογή της εν λόγω αρχής.

Αυτοδύναμη ισχύς:

Είναι η ιδιότητα ορισμένων κανόνων του δικαίου της Ε.Ε. να εισέρχονται και να ενσωματώνονται στις έννομες τάξεις των κρατών μελών χωρίς την βοήθεια/ επικουρία τύπων και μεθόδων του εσωτερικού δημοσίου δικαίου όπως κύρωση, επικύρωση, υπογραφή κτλπ. Από τους κανόνες του κοινοτικού δικαίου στερούνται αυτοδύναμου ισχύος το πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο. Άρα το πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο για να μπορέσει να εφαρμοστεί πρέπει να επικυρωθεί. Αντίθετα το παράγωγο κοινοτικό δίκαιο έχει αυτοδύναμη ισχύς. Στο πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο τα κράτη είναι κυρίαρχα και κυρίαρχα δέχονται την παραχώρηση αρμοδιοτήτων στην κοινότητα. Το παράγωγο κοινοτικό δίκαιο δεν χρειάζεται επικύρωση ώστε να έχει ισχύ στο εσωτερικό δίκαιο των κρατών μελών της κοινότητας.

Στην κοινότητα υπάρχει καθημερινή διαπραγμάτευση για διάφορα θέματα.

Ακόμα και το διεθνές δίκαιο έχει αυτοδύναμη ισχύ στο εσωτερικό δίκαιο των κρατών μελών. Μια διεθνείς σύμβαση που συνάπτει η κοινότητα δεν χρειάζεται να επικυρωθεί από τα κράτη, επικυρώνεται και υπογράφεται από την κοινότητα. Για την μεταφορά διεθνών συμβάσεων που συνάπτει η κοινότητα χρησιμοποιούνται κυρίως οι κανονισμοί. Με χρήση κανονισμού έχουμε εξασφάλιση της ομοιόμορφης εφαρμογής αυτών των κανόνων. Το παράγωγο κοινοτικό δίκαιο έχει αυτοδύναμη ισχύ. Υπάρχουν όμως και μερικές πράξεις παράγωγου κοινοτικού δικαίου, λαλά χρειάζεται να επικυρωθούν για να έχουν ισχύ στο εσωτερικό δίκαιο των κρατών μελών.

Π.χ. απόφαση για τους πόρους/ πηγές της κοινότητας (π.χ. ποσοστό επί του ΦΠΑ)

<u>Υπεροχή:</u>

Σε περίπτωση σύγκρουσης ενός κοινοτικού κανόνα με κανόνα εσωτερικού δικαίου, ο κοινοτικός κανόνας υπερισχύει. Είναι η ιδιότητα που αναπτύσσουν όλοι οι κανόνες κοινοτικού δικαίου στην περίπτωση σύγκρουσης τους με έναν εθνικό κανόνα δικαίου ενός κράτους μέλους. Αυτό μας το επιτάσσει ο εθνικός δικαστής. Η αρχή της υπεροχής του κοινοτικού κανόνα δικαίου δεν ορίζεται στο γραπτό κοινοτικό δίκαιο. Όμως αυτό δεν επηρεάζει την ισχύ και την δύναμη του κοινοτικού κανόνα δικαίου.

Κάθε φορά που έγινε επιχείρηση να θεμελιωθεί η αρχή αυτή στο εσωτερικό δίκαιο (στα συντάγματα των κρατών) απέτυχε, γιατί κάθε κράτος είχε διαφορετικό σύνταγμα. Για αυτό το λόγω η αρχή αυτής της υπεροχής εξειδικεύτηκε από την νομολογία του ΔΕΚ. Δεν περιέχετε ούτε στο κοινοτικό ούτε στο εσωτερικό δίκαιο. Η υπόθεση αυτή είναι η 6/64 Kostas v ENEL και μέσω αυτής κατοχυρώθηκε η αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου. Αυτή η υπόθεση αφορούσε την εθνικοποίηση των επιμέρους εταιριών Edison Volt κάτω από την enel. Και ο Kostas που ήταν μέτοχος της Edison Volt με το επιχείρημα ότι αυτή η εθνικοποίηση ήταν αντίθετη στο κοινοτικό δίκαιο προσέφυγε στο δικαστήριο. Έτσι τελικά το δικαστήριο αποφάσισε υπέρ του Kostas χρησιμοποιώντας για πρώτη φορά την αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου. Επίσης υπάρχει και η υπόθεση 11/70 Internationale

HanuelsegesellSchaft και λέει ότι ο κανόνας του κοινοτικού δικαίου έχει υπεροχή απέναντι σε κάθε πάσας φύσης κανόνα δικαίου.

Το κοινοτικό δίκαιο περιέχει και κανόνες που αφορούν την οικονομία. Τα Συντάγματα των κρατών σήμερα δεν είναι οικονομικά Συντάγματα.

Επίσης υπάρχει και η απόφαση της ΔΕΚ 106/77 Υπόθεση Simmental II. Το 1977 η εταιρία Simmental εισάγει στην Ιταλία μεγάλη ποσότητα βοδινού κρέατος. Κατά εφαρμογή της Ιταλικής νομοθεσίας τα κρέατα αυτά υπόκεινται σε υγειονομικό έλεγχο, και ζητάνε οι Ιταλικές αρχές από την εταιρία αυτή να πληρώσει την αξία του ελέγχου αυτού κάτι που είναι βέβαια αντίθετο προς το κοινοτικό δίκαιο. Ζήτησε η εταιρία με προσφυγή της σε δικαστήρια να πληρωθούν αυτά τα χρήματα πίσω στην εταιρία. Η αντισυνταγματικότητα των νόμων κρίνεται στην Ελλάδα από όλα τα δικαστήρια. Στην Ιταλία όμως υπήρχε το ανώτατο συνταγματικό δικαστήριο και κάθε φορά που μια υπόθεση ήταν αντισυνταγματική έπρεπε αυτό να κριθεί από το συνταγματικό δικαστήριο. Κατά το Ιταλικό δικαστήριο δεν υπήρχε άμεση υπεροχή του κοινοτικού δικαίου. Το Δεκ είπε ότι:

1. Κανόνες επίλυσης των συγκρούσεων σύμφωνα με το εσωτερικό δίκαιο δεν εφαρμόζονται στις σχέσεις δικαίου κράτους και κοινότητας.

2. Το κοινοτικό δίκαιο υπερισχύει κάθε παλαιότερης διάταξης αλλά και κάθε νεότερης αφού απαγορεύεται η θέσπιση αντικοινοτικών διατάξεων από τα κράτη μέλη.

3. Κάθε εθνικός δικαστής ο οποίος επιλαμβάνεται ζήτημα σύγκρουσης κοινοτικού και εθνικού δικαίου είναι υποχρεωμένος να αφήσει ανεφάρμοστο τον εθνικό κανόνα και να εφαρμόσει αμέσως τον κοινοτικό κανόνα χωρίς να είναι υποχρεωμένος να περιμένει την προηγούμενη ανάκληση, ακύρωση κτλπ του εθνικού κανόνα.

<u>Προϋποθέσεις άμεσης ισχύς κοινοτικών κανόνων:</u>

1. Ο κοινοτικός κανόνας πρέπει να φορά τον ιδιώτη που θα επικαλεστεί αυτόν τον κανόνα. Πρέπει δηλαδή ο κοινοτικός κανόνας να διεισδύει στην έννομη σφαίρα του ιδιώτη δηλαδή να του αγγίζει.

2. Ο κανόνας που θέλουμε να επικαλεστούμε να είναι πλήρης και αυτάρκης. Να μην χρειάζεται άλλα μέτρα εφαρμογής και να μην δίνει διακριτική ευχέρεια στον εθνικό νομοθέτη για την λήψη ή μη μέτρων εφαρμογής. Δηλαδή διακριτική ευχέρεια και άμεση ισχύ είναι έννοιες που δεν συμβιβάζονται μεταξύ τους.

3. Αν ο κανόνας έχει είτε μεταβατική περίοδο είτε προθεσμία για την εφαρμογή η άμεση ισχύς χωρεί μετά την λήξη της περιόδου ή της προθεσμίας.

<u>Υπόθεση 26/62 Yan Gend en Loos</u>

Σταδιακή κατάργηση δασμών και ρήτρα παγώματος. Αυτή ήταν εταιρία Ολλανδική χημικών ουσιών. Τα κράτη μέλη δεν μπορούν να επιβάλλουν νέους δασμούς ούτε να καταργήσουν τους προηγούμενους. Η εταιρία αυτή μια φορά πλήρωσε παραπάνω δασμό λόγω του ότι η Ολλανδική κυβέρνηση παραβιάζοντας την ρήτρα παγώματος που είπαμε προξένησε χρηματική ζημία στην εταιρία αυτή. Η ιδρυτική συνθήκη δημιουργεί έννομη τάξη. Όταν ένα κράτος παραβιάζει το κοινοτικό δίκαιο τότε εμείς πρέπει να προσφεύγουμε πρώτα στα εθνικά δικαστήρια του κράτους που κάνει την παραβίαση και μετά μέσω της δικαστικής παραμπείς στο ΔΕΚ. Το ΔΕΚ είπε πως η συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας αφορά και τους ιδιώτες. Έχει δηλαδή άμεση ισχύ και για τους ιδιώτες. Δημιουργήθηκε καινούργια έννομη τάξη που αφορά και τους ιδιώτες. Το ΔΕΚ είπε πως οι διατάξεις πρέπει να κρίνονται ανάλογα με το περιεχόμενο τους, το σκοπό τους και την οικονομία τους. Αν υπάρχουν αυτές οι προϋποθέσεις τότε αυτή η διάταξη έχει άμεση ισχύ και για ιδιώτες.

<u>Άρθρο 12 Συνθ. ΕΚ</u>

Τα κράτη μέλη δεν προσθέτουν δασμούς και δεν αυξάνουν τους ήδη υπάρχοντες. Δεν χρειάζεται θέσπιση μέτρων κτλπ, αλλά παράλειψη και αποφυγή από λήψη μέτρων. Η άμεση ισχύς αποτελεί παγίδα για τα κράτη μέλη. Μέσω νομολογίας δίνεται ρόλος στους ιδιώτες που δεν προβλέπεται από την Συνθήκη. Τα κράτη έδιναν δηλαδή στην αρχή δικαίωμα μόνο στο κράτος για προσφυγή στο ΔΕΚ. Με την άμεση ισχύ σήμερα οι ιδιώτες χρησιμοποιούν τα εθνικά δικαστήρια αλλά και τα κοινοτικά δικαστήρια.. Αυτό ονομάζεται ιδιωτικός βραχίονας ελέγχου.

Εκτός από τους κανονισμούς και οι αποφάσεις έχουν άμεση ισχύ. Όσον αφορά τις οδηγίες δίνουν διακριτική ευχέρεια και δεν έχουν άμεση ισχύ. Όσον αφορά την υπόθεση Yan Gend en Loos η ιδρυτική συνθήκη δημιουργεί έννομη τάξη και οι διατάξεις της συνθήκης υπό προϋποθέσεις αναπτύσσουν άμεση ισχύ. Το μέτρο δηλαδή που λαμβάνεται πρέπει να δικαιολογείται από την προσωπική συμπεριφορά. Έτσι τίθεται ζήτημα άμεσης ισχύς αυτής της οδηγίας επειδή τα βρετανικά δικαστήρια λένε ότι δεν μπορούν να την επικαλεστούν οι ιδιώτες. Το ΔΕΚ είπε ότι:

1.Το γεγονός ότι η συνθήκη προβλέπει ρητά την άμεση ισχύ των κανονισμών, αυτό δεν σημαίνει πως οι υπόλοιπες κανόνες δεν έχουν άμεση ισχύ.

2.Αν δεν υπάρχει άμεση ισχύ οδηγιών, τότε αδυνατίζει ο δεσμευτικός τους χαρακτήρας.

3.Στην προδικαστική παραπομπή δεν υπάρχει διάκριση όσον αφορά κανονισμούς και οδηγίες και έτσι οι οδηγίες αποκτούν άμεση ισχύ. Αλλά προσοχή δεν έχουν όλες οι οδηγίες άμεση ισχύ.

Προϋποθέσεις για να έχουν άμεση ισχύ οι οδηγίες είναι ότι θα πρέπει να έχει εκπνεύσει η προθεσμία τους, να ανήκουν στην έννομη σφαίρα του ιδιώτη και η οδηγία να είναι νομικά πλήρης και αυτάρκης και να μην χρειάζονται μέτρα εφαρμογής. Στην πορεία όμως η δυνατότητα άμεσης ισχύς αυτής άρχισε να αποδυναμώνεται..

Κοινοτικό σύστημα έννομης προστασίας από παράβαση κοινοτικής νομοθεσίας εκ μέρους του κράτους

Αλλιώς λέγεται και δικαστική προστασία. Έχουμε να κάνουμε με την δικονομία του κοινοτικού δικαίου. Τίθεται ζήτημα κατανομής αρμοδιοτήτων ανάμεσα σε κοινοτικά και τα εθνικά δικαστήρια. Είναι πολύ σημαντικό το πιο σύστημα θα επιλέξουμε.

Κανόνες κατανομής αρμοδιοτήτων:

1.Τα δικαστήρια της Ε.Ε. είναι αρμόδια για τον έλεγχο της νομιμότητας των κοινοτικών πράξεων και παραλείψεων της Ένωσης. Αντίθετα τα δικαστήρια των κρατών μελών είναι αρμόδια για τον έλεγχο νομιμότητας των μελών των εθνικών κανόνων ακόμα αν αυτά εξεδόθησαν κατά την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου.

2.Τα κοινοτικά δικαστήρια είναι αρμόδια για την ερμηνεία των κανόνων του κοινοτικού δικαίου. Αντίθετα τα εθνικά δικαστήρια είναι αρμόδια για την ερμηνεία του εθνικού κανόνα. Ουδέποτε αναθέτουμε στον κοινοτικό δικαστή να ερμηνεύσει τον εθνικό κανόνα δικαίου.

3.Ο κοινοτικός δικαστής είναι αρμόδιος για την ερμηνεία του κοινοτικού κανόνα δικαίου, ενώ ο εθνικός δικαστής είναι αρμόδιος για την εφαρμογή του κοινοτικού κανόνα δικαίου.

4.Τα δύο δικαιοδοτικά συστήματα (εθνικό και κοινοτικό) δεν τελούν σε σχέση ιεραρχίας. Υπάρχει σχέση συνεργασίας μεταξύ τους και όχι σχέση ιεραρχίας. Ο μηχανισμός της προδικαστικής παραπομπής παίζει μεγάλο ρόλο σε αυτήν την σχέση συνεργασίας.

Ο έλεγχος του ΔΕΚ που ασκείται σε μια προσφυγή χωρίζεται σε δύο φάσεις. Έλεγχος στο παραδεκτό και στο βάσιμο.

Παραδεκτό:

Τήρηση ορισμένων τυπικών προϋποθέσεων που προβλέπει η συνθήκ, π.χ. αν υπογράφηκε. Ελέγχουμε αν πληρούνται οι όροι του παραδεκτού της προσφυγής.

Βάσιμο:

Εξετάζουμε αν οι ισχυρισμοί του προσφεύγοντος είναι αληθινοί. Πρώτα εξετάζουμε το παραδεκτό και μετά περνάμε στο βάσιμο. Η εξετάση μιας προσφυγής προϋποθέτει έλεγχο όλων των όρων του παραδεκτού σωρευτικά.

Δεν χρειάζεται ο έλεγχος όλων των όρων του παραδεκτού, όταν δεν τηρείται πριν ένας όρος του παραδεκτού. Σε αυτήν την περίπτωση ακυρώνουμε την προσφυγή. Για αυτό οι όροι πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά.

Προσφυγές στο σύστημα προστασίας:

Προσφυγή κατά κράτους μέλους *Αρθρο 226 Συνθ.ΕΚ*.

Ονομάζεται και προσφυγή για παράβαση ή επί παραβιάσεως. Αντικείμενο της είναι να αναγνωριστεί από το δικαστήριο ότι ένα κράτος μέλος της Ε.Ε. έχει παραβιάσει τους κανόνες του κοινοτικού δικαίου. Η προσφυγή και η απόφαση που εκδίδονται είναι αναγνωριστικές. Υπάρχει δηλαδή αναγνώριση εκ μέρους του δικαστηρίου της παραβίασης. Όταν υπάρχουν και κυρώσεις μετά την απόφαση, αυτή η απόφαση γίνεται καταψηφιστική. Αν δηλαδή συμμορφωθεί με την απόφαση το κράτος μένει αναγνωριστική η απόφαση, ενώ αν δεν συμμορφωθεί επιβάλλονται κυρώσεις στο κράτος και η απόφαση του δικαστηρίου γίνεται καταψηφιστική.

Όροι του παραδεκτού:

Α) Ενεργητική νομιμοποίηση: Ποιος έχει δικαίωμα ασκήσεως της προσφυγής. Δεν μπορεί όλοι να έχουν αυτό το δικαίωμα. Ενεργητική νομιμοποίηση έχουν η Επιτροπή ή ένα κράτος μέλος ή άλλο κατά τους όρους που προβλέπει η συνθήκη. Δηλαδή όσον αφορά το κράτος, αν πιστεύει ότι ένα άλλο κράτος παραβιάζει το κοινοτικό δίκαιο μπορεί να φέρει την υπόθεση ενώπιον του δικαστηρίου.

Β) Παθητική νομιμοποίηση: Η προσφυγή αυτή στρέφεται κατά κράτους μέλους της Ε.Ε. Έχουμε προσφυγή Επιτροπής κατά κράτους μέλους ή κράτους μέλους κατά κράτους μέλους. Μας λέει ποιος νομιμοποιείται παθητική για την προσφυγή. Τις περισσότερες φορές που υπάρχει παραβίαση του κοινοτικού δικαίου από κράτος μέλος θίγονται τα συμφέροντα των ιδιωτών. Ο ιδιώτης όμως δεν έχει δικαίωμα προσφυγής κατά κράτους μέλους. Όμως ο ιδιώτης έχει το δικαίωμα να καταγγείλει την παραβίαση του κοινοτικού δικαίου στην Επιτροπή. Αλλά αυτό το δικαίωμα των ιδιωτών μπορεί να μην τους οδηγήσει στο προσδωκόμενο αποτέλεσμα. Ταυτόχρονα όμως με την καταγγελία της αντικοινοτικής συμπεριφοράς στο ΔΕΚ πρέπει να προσφεύγουμε και στα εθνικά δικαστήρια του κράτους που έχει παραβιάσει το κοινοτικό δίκαιο. Η καταγγελία στην Επιτροπή δεν είναι ισχυρή, διότι δεν μπορούμε να αναγκάσουμε την Επιτροπή να πάρει μέτρα. Έχει διακριτική ευχέρεια η Επιτροπή να προσφύγει ή όχι δηλαδή κατά του κράτους που παραβιάζει το κοινοτικό δίκαιο.

Γ) Ισχυρισμός παραβίασης κοινοτικού δικαίου: Με την προσφυγή ελέγχονται οι παραβιάσεις του σημερινού κοινοτικού δικαίου σύμφωνα με την Συνθήκη. Η νομολογία

του ΔΕΚ λέει ότι με την προσφυγή ελέγχονται όλοι οι κανόνες των συνθηκών. Δηλαδή συνθήκη της Ε.Κ., παράγωγο κοινοτικό δίκαιο και διεθνές δίκαιο (συμβάσεις κτλπ).

Δ) Παραβίαση καταλογιστή στην πολιτεία: Η παραβίαση του κοινοτικού δικαίου πρέπει να είναι καταλογιστή στην πολιτεία. Όταν λέμε πολιτεία εννοούμε την εκτελεστική ή την νομοθετική λειτουργία, αλλά ακόμα και την δικαστική εξουσία αν ένα κράτος μέσω αυτών παραβιάζει το κοινοτικό δίκαιο.

Ε) Μάταιη τήρηση προδικασίας: Η προδικασία είναι μια διαδικασία που γίνεται μεταξύ της Επιτροπής και του ελεγχόμενου με σκοπό να λυθεί η διαφορά, δηλαδή να παύσει η παραβίαση αυτή πριν ασκηθεί η προσφυγή. Η προδικασία αυτή ξεκινάει με την επιστολή που είναι προειδοποιητική, μετά από αυτήν εκδίδεται αιτιολογημένη γνώμη που είναι η καρδιά της προδικασίας, εάν το κράτος συνεχίζει να μην συμμορφώνεται 2 μήνες μετά ανοίγει ο δρόμος της προσφυγής. Η αιτιολογημένη γνώμη αν δεν υπάρχει προσφυγή είναι απαράδεκτη. Η αιτιολογημένη γνώμη πρέπει να ταυτίζεται με την προσφυγή. Εάν στην αιτιολογημένη γνώμη δεν ταυτίζεται με την προσφυγή, είναι απαράδεκτο το κομμάτι που εξέχει λόγω έλλειψης προδικασίας.

Στους όρους του παραδεκτού δεν υπάρχει προθεσμία, αλλά διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής.

Βάσιμο της προσφυγής (κατά κράτους):

Οι δυνατότητες άμυνας του κράτους είναι μηδαμινές, π.χ. ανώτερη βία. Επίκληση εσωτερικών λόγων από το κράτος δεν συγχωρείται. Το μόνο πράγμα που πρέπει να κάνει το κράτος είναι να αποδείξει ότι δεν παραβιάζει το κοινοτικό δίκαιο. Αν η επιτροπή αποδείξει την παραβίαση, αυτή είναι αναγνωριστική απόφαση και μετά υπάρχει πιθανότητα να ακολουθήσει καταψηφιστική απόφασης.

Μέχρι το 1991 η ένωση λειτουργούσε με κυρώσεις μόνο ηθικού χαρακτήρα. Αυτό δυσκόλευε τα κράτη βέβαια. Στην περίπτωση που δεν υπήρχε η αποκατάσταση της παραβίασης ακολουθούσε η νέα προσφυγή που γινόταν για την μη αναγνώριση της δικαστικής απόφασης για παραβίαση κοινοτικού δικαίου. Αυτό το σύστημα λεγόταν σύστημα διπλής προσφυγής. Το 1991 το Μάαστριχτ πρόσθεσε στο παραπάνω σύστημα την διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής να ζητά οικονομικές κυρώσεις (χρηματική ποινή ή κατά αποκοπή ποσού). Επίσης προβλέπει και 2^{η} διακριτική ευχέρεια για προσφυγή για επιβολή κυρώσεων. Οι κυρώσεις που είναι χρηματικές επιβάλλονται συνήθως στην 2^{η} προσφυγή. Το σύστημα αυτό παραμένει και στην συνθήκη της Λισαβόνας. Όμως σε περίπτωση που ένα κράτος μέλος παραλείπει να ενημερώσει την Επιτροπή για τα μέτρα συμμόρφωσης

που έλαβε για μια κοινοτική οδηγία της Επιτροπής, η Επιτροπή έχει την δυνατότητα να ζητά χρηματική ποινή ή κατά αποκοπή ποσού με την 1η προσφυγή.

Το ευρωπαϊκό δίκαιο παρέχει δικαιώματα και επιβάλλει υποχρεώσεις όχι μόνο στα κράτη μέλη αλλά και στους πολίτες και τις επιχειρήσεις, για τους οποίους ισχύουν άμεσα ορισμένοι κανόνες. Αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του νομικού συστήματος των κρατών μελών, τα οποία είναι πρωτίστως υπεύθυνα για την ενσωμάτωση των εν λόγω κανόνων στο εθνικό σύστημα και για την ορθή εφαρμογή τους. Δικαιούστε λοιπόν να απαιτείτε από τις εθνικές αρχές ολόκληρης της επικράτειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης να σέβονται τα ευρωπαϊκά δικαιώματά σας.
Οποιοσδήποτε μπορεί να στραφεί κατά ενός κράτους μέλους, υποβάλλοντας καταγγελία στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για κάθε μέτρο (νομοθετικό, κανονιστικό ή διοικητικό) ή πρακτική κράτους μέλους τα οποία θεωρεί αντίθετα με διάταξη ή αρχή του δικαίου της Ένωσης. Δεν χρειάζεται να αποδείξει την ύπαρξη έννομου συμφέροντος ούτε ότι θίγεται κατά κύριο λόγο ή άμεσα από την παράβαση που καταγγέλλει. Ωστόσο, για να κριθεί ως βάσιμη μια καταγγελία, πρέπει να καταγγέλλει παράβαση του δικαίου της Ένωσης από κάποιο κράτος μέλος. Δεν μπορεί να αφορά διαφορές μεταξύ ιδιωτών.

Υποβολή καταγγελίας

Οι καταγγελίες πρέπει να υποβάλλονται γραπτώς με επιστολή, φαξ ή ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Είναι πολύ σημαντικό ο φάκελος της καταγγελίας να είναι πλήρης και ακριβής, ιδιαίτερα όσον αφορά τα καταγγελλόμενα γεγονότα που αποδίδονται στο οικείο κράτος μέλος, τα διαβήματα που έχουν ήδη γίνει σε οποιοδήποτε επίπεδο και, αν είναι δυνατό, να περιέχει τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης οι οποίες παραβιάζονται, κατά τη γνώμη του καταγγέλλοντος, καθώς και την ενδεχόμενη ύπαρξη χρηματοδότησης της Ένωσης. Στο πλαίσιο του χαρακτηρισμού του ως καταγγελίας, το γραπτό διάβημα με το οποίο καταγγέλλονται μέτρα ή πρακτικές που αντίκεινται στο δίκαιο της Ένωσης εξετάζεται εντός προθεσμίας ενός μηνός. Σύμφωνα με τους κανόνες της διοικητικής δεοντολογίας, για κάθε αλληλογραφία που αποστέλλεται στη Γενική Γραμματεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εκδίδεται ένα πρώτο αποδεικτικό παραλαβής εντός δεκαπέντε εργάσιμων ημερών από την παραλαβή της. Σε περίπτωση αμφιβολίας σχετικά με το χαρακτήρα της αλληλογραφίας, η Γενική Γραμματεία της Επιτροπής διαβουλεύεται με τη σχετική ή τις σχετικές υπηρεσίες εντός δεκαπέντε ημερολογιακών ημερών από την παραλαβή της. Όλη η αλληλογραφία που μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο έρευνας στο πλαίσιο καταγγελίας καταχωρίζεται στο κεντρικό μητρώο καταγγελιών που τηρείται στη Γενική Γραμματεία της Επιτροπής. Αρμόδιες για την επί της ουσίας εξέταση κάθε αλληλογραφίας ή/και καταγγελίας είναι οι γενικές διευθύνσεις και οι υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Σε περίπτωση πολλών καταγγελιών για την ίδια παράβαση, οι καταγγελίες καταχωρίζονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με ενιαίο αριθμό.

Εξέταση της καταγγελίας
Η εξέταση μιας υπόθεσης στο πλαίσιο της διαδικασίας παράβασης μπορεί να ακολουθεί τα εξής στάδια:

1. Στάδιο έρευνας

Σε συνέχεια της καταγγελίας, ενδέχεται να αποδειχτεί αναγκαία η αναζήτηση επιπρόσθετων πληροφοριών για τον προσδιορισμό των γεγονότων και των νομικών ζητημάτων που σχετίζονται με το φάκελο.Σε περίπτωση που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έρθει σε επαφή με τις αρχές του κράτους μέλους κατά του οποίου στρέφεται η καταγγελία, δεν αποκαλύπτει την ταυτότητα του καταγγέλλοντος χωρίς τη ρητή του συγκατάθεση.Εφόσον συντρέχει λόγος, ο καταγγέλλων θα κληθεί να παράσχει περαιτέρω πληροφορίες.Μετά την εξέταση των περιστατικών και βάσει των κανόνων και των προτεραιοτήτων που ορίζονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την κίνηση και τη συνέχιση των διαδικασιών παράβασης, οι υπηρεσίες της Επιτροπής αποφασίζουν εάν πρέπει να δοθεί συνέχεια ή όχι στην καταγγελία.

2. Κίνηση διαδικασίας παράβασης:
επίσημες επαφές μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του οικείου κράτους μέλους. Εάν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κρίνει ότι ενδέχεται να υπάρχει παράβαση του δικαίου της Ένωσης η οποία δικαιολογεί την κίνηση διαδικασίας παράβασης, απευθύνει στο οικείο κράτος μέλος επιστολή αποκαλούμενη «προειδοποιητική επιστολή» με την οποία το καλεί να υποβάλει τις παρατηρήσεις του εντός καθορισμένης προθεσμίας.Το κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται αυτή η επιστολή πρέπει να λάβει θέση αναφορικά με τα πραγματικά και τα νομικά στοιχεία πάνω στα οποία η Επιτροπή στηρίζει την απόφασή της να κινήσει διαδικασία παράβασης.Ανάλογα με την απάντηση του κράτους μέλους, ή σε περίπτωση μη απάντησης, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να του αποστείλει «αιτιολογημένη γνώμη» στην οποία εκθέτει με σαφήνεια και οριστικά τους λόγους για τους οποίους εκτιμά ότι υπάρχει παράβαση του δικαίου της Ένωσης και με την οποία καλεί το κράτος μέλος να συμμορφωθεί προς το δίκαιο της Ένωσης εντός συγκεκριμένης προθεσμίας (συνήθως δύο μήνες).Σκοπός των επίσημων επαφών είναι να εξακριβωθεί εάν όντως υπάρχει παράβαση του δικαίου της Ένωσης και, εφόσον υπάρχει, να καταβληθεί προσπάθεια επανόρθωσης στο στάδιο αυτό χωρίς την άσκηση προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου.Ανάλογα με την απάντηση, η Επιτροπή μπορεί επίσης να αποφασίσει τη μη συνέχιση της διαδικασίας παράβασης, εάν για παράδειγμα το κράτος μέλος δώσει αξιόπιστες διαβεβαιώσεις ότι θα τροποποιήσει τη νομοθεσία ή τη διοικητική του πρακτική. Οι περισσότερες περιπτώσεις διευθετούνται με τον τρόπο αυτό.

3.Προσφυγή στο Δικαστήριο
Εάν το οικείο κράτος μέλος δεν συμμορφωθεί με την αιτιολογημένη γνώμη, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει την άσκηση προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου.Κατά μέσο όρο χρειάζονται περίπου δύο χρόνια μέχρι την έκδοση απόφασης από το Δικαστήριο.Οι αποφάσεις του Δικαστηρίου διαφέρουν από τις αποφάσεις των εθνικών δικαστηρίων.Μετά το πέρας της διαδικασίας, το Δικαστήριο εκδίδει απόφαση με την οποία διαπιστώνεται η ύπαρξη (ή μη) της παράβασης.Το Δικαστήριο δεν μπορεί να ακυρώσει εθνική διάταξη μη συμβατή με το δίκαιο της Ένωσης, να επιβάλει σε μια εθνική διοίκηση να ικανοποιήσει το αίτημα ιδιώτη ούτε να επιβάλει στο κράτος μέλος την καταβολή αποζημίωσης σε ιδιώτη ο οποίος έχει θιγεί από την παράβαση του δικαίου της Ένωσης.Εναπόκειται στο καταδικασθέν από το Δικαστήριο κράτος μέλος να λάβει τα απαραίτητα μέτρα ώστε να συμμορφωθεί με την απόφαση, με στόχο κυρίως την επίλυση της διαφοράς εξ αιτίας της οποίας προέκυψε η διαδικασία.Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης ενός κράτους μέλους, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να προσφύγει εκ νέου στο Δικαστήριο και να ζητήσει την

επιβολή κατ' αποκοπή ποσού ή/και χρηματικής ποινής στο κράτος μέλος έως ότου αυτό θέσει τέρμα στην παράβαση.

4. Εθνικά μέσα έννομης προστασίας

Καταρχήν αρμόδιες για τη διασφάλιση της τήρησης του δικαίου της Ένωσης από τις αρχές των κρατών μελών είναι οι εθνικές διοικητικές ή δικαστικές αρχές.Οποιοσδήποτε θεωρεί ότι κάποιο μέτρο (νομοθετικό, κανονιστικό ή διοικητικό) ή κάποια διοικητική πρακτική είναι αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης θα πρέπει, πριν υποβάλει καταγγελία στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή παράλληλα με αυτήν, να απευθυνθεί στις εθνικές διοικητικές ή δικαστικές αρχές (συμπεριλαμβανομένου του εθνικού ή περιφερειακού διαμεσολαβητή) ή να κάνει χρήση των προβλεπόμενων διαδικασιών διαιτησίας και συμβιβασμού Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμβουλεύει να χρησιμοποιούνται τα υφιστάμενα στο εθνικό δίκαιο διοικητικά, δικαστικά ή άλλα μέσα προστασίας, πριν από την υποβολή καταγγελίας σε αυτήν, λόγω των πλεονεκτημάτων που τα μέσα αυτά μπορούν να παρουσιάζουν για τον καταγγέλλοντα.Καταφεύγοντας στα εθνικά μέσα έννομης προστασίας, ο καταγγέλλων μπορεί, κατά κανόνα, να επικαλεστεί τα δικαιώματά του κατά τρόπο πιο άμεσο και προσωπικό απ' ό,τι στο πλαίσιο της διαδικασίας παράβασης που κινεί η Επιτροπή, η οποία ενίοτε χρειάζεται αρκετό χρόνο μέχρι να ολοκληρωθεί.Πράγματι, μόνο οι εθνικοί δικαστές έχουν το δικαίωμα να απευθύνουν διαταγές στη διοίκηση και να ακυρώνουν εθνικές αποφάσεις.Επίσης, μόνο οι εθνικοί δικαστές μπορούν, εφόσον συντρέχει λόγος, να καταδικάσουν το οικείο κράτος μέλος σε αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε σε ιδιώτη λόγω παράβασης του κοινοτικού δικαίου.

5. Διοικητικές εγγυήσεις

Οι ακόλουθες διοικητικές εγγυήσεις προβλέπονται υπέρ του καταγγέλλοντος.α) Μετά την καταχώριση της καταγγελίας στη Γενική Γραμματεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η καταγγελία λαμβάνει επίσημο αριθμό πρωτοκόλλου ο οποίος αναγράφεται στο αποδεικτικό παραλαβής και πρέπει να αναφέρεται σε κάθε αλληλογραφία.Η χορήγηση αριθμού πρωτοκόλλου σε μία καταγγελία δεν προδικάζει απαραίτητα την έναρξη διαδικασίας παράβασης κατά του εν λόγω κράτους μέλους.β) Εφόσον κριθεί ότι οι υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πρέπει να απευθυνθούν στις αρχές του κράτους μέλους κατά του οποίου στρέφεται η καταγγελία, θα το πράξουν σεβόμενες την επιλογή του καταγγέλλοντος αναφορικά με το απόρρητο της ταυτότητάς του. Εάν αυτός δεν έχει γνωστοποιήσει την επιλογή του, οι υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θεωρούν ότι έχει επιλέξει αντιμετώπιση εμπιστευτικού χαρακτήρα.γ) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καταβάλλει κάθε προσπάθεια προκειμένου να αποφανθεί επί της ουσίας του φακέλου (έναρξη διαδικασίας λόγω παράβασης ή θέση του φακέλου καταγγελίας στο αρχείο) εντός δώδεκα μηνών από την ημερομηνία καταχώρισης της καταγγελίας στη Γενική Γραμματεία.δ) Σε περίπτωση υπέρβασης της προθεσμίας αυτής, η υπηρεσία της Επιτροπής που είναι αρμόδια για τον φάκελο παράβασης ενημερώνει γραπτώς τον καταγγέλλοντα μετά από σχετική αίτησή του. Εάν η αρμόδια υπηρεσία σκοπεύει να προτείνει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τη θέση του φακέλου στο αρχείο, ο καταγγέλλων ενημερώνεται προηγουμένως σχετικά. Ομοίως, οι υπηρεσίες της Επιτροπής τον κρατούν ενήμερο σχετικά με την εξέλιξη της ενδεχόμενης διαδικασίας λόγω παράβασης.

6. Προστασία του καταγγέλλοντος και των προσωπικών του δεδομένων
Για την κοινοποίηση στο κράτος μέλος της ταυτότητας του καταγγέλλοντος και των δεδομένων που διαβιβάσθηκαν από αυτόν απαιτείται η συγκατάθεσή του, σύμφωνα ιδίως με τονκανονισμό (ΕΚ) αριθ. 45/2001του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2000 σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, καθώς και τονκανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1049/2001του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Μαΐου για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

7. Προσφυγή στον Ευρωπαίο Διαμεσολαβητή
Εάν ο καταγγέλλων θεωρεί ότι δεν έτυχε της δέουσας διοικητικής αντιμετώπισης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά τη διερεύνηση της καταγγελίας του, επειδή η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη της κάποιο από τα ισχύοντα μέτρα, μπορεί να προσφύγει στονΕυρωπαίο Διαμεσολαβητήσύμφωνα με τους όρους που προβλέπονταιστα άρθρα 24και228 ΣΛΕΕ.Για μια περιγραφή των διοικητικών μέτρων υπέρ του καταγγέλλοντος τα οποία η Επιτροπή δεσμεύεται να τηρεί κατά τη διεκπεραίωση μιας καταγγελίας και την εξέταση της αντίστοιχης υπόθεσης εικαζόμενης παράβασης, συνιστάται, για ενημερωτικούς σκοπούς, στους ενδιαφερομένους να ανατρέχουν στην ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την επικαιροποίηση του χειρισμού των σχέσεων με τους καταγγέλλοντες όσον αφορά την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης [COM(2012) 154 τελικό].

Γενικά τα επιχειρήματα υπέρ της υπεροχής να συνοψιστούν ως εξής:

1. Παραχώρηση κρατικών αρμοδιοτήτων. Αν δεν υπήρχε υπεροχή, η παραχώρηση δεν θα ήταν οριστική και τελεσίδικη. Αφού υπάρχει παραχώρηση αρμοδιοτήτων υπάρχει αποδοχή και της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου σε σχέση με τους εσωτερικούς κανόνας δικαίου.

2. Η επίτευξη στόχων της κοινότητας εξαρτάται πρωτίστως από την πλήρης ταυτόχρονη και ομοιόμορφη και ανεπιφύλακτη εφαρμογή του κοινοτικού κανόνα στις έννομες τάξεις των κρατών μελών.

Εάν δεν υπήρχαν τα παραπάνω τα εθνικά δικαστήρια θα είχαν την ευκαιρία να υποστηρίζουν την υπεροχή των συνταγματικών κανόνων σε σχέση με τους κανόνες του κοινοτικού δικαίου.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας σήμερα περιέχει τις παραπάνω νομολογίες του ΔΕΚ ως κανόνα. Αν τεθεί ζήτημα σύγκρουσης εθνικού και κοινοτικού δικαίου, στις περισσότερες φορές δεν θέλει πολύ ψάξιμο και είναι σε θέση υπεροχής το κοινοτικό δίκαιο. Για να υπάρξει ζήτημα σύγκρουσης και να λυθεί με την αρχή της υπεροχής, κάποιος πρέπει να πάει την υπόθεση στα δικαστήρια.. Η άμεση ισχύς λειτουργεί ως προαπαιτούμενο της υπεροχής. Αν ένας

κανόνας κοινοτικού δικαίου δεν έχει άμεση ισχύ, ένας πολίτης δεν μπορεί να την επικαλεστεί και να πάει την υπόθεση στα δικαστήρια. Πρέπει δηλαδή ο κοινοτικός κανόνας να έχει άμεση ισχύ δηλαδή να γεννά αγώγιμα δικαιώματα για τους πολίτες. Έτσι η υπόθεση όσον αφορά την υπεροχή μπορεί να μεταφερθεί στα δικαστήρια.

Άμεση ισχύς: **Η ιδιότητα ορισμένων κανόνων του κοινοτικού δικαίου να γεννούν αγώγιμα δικαιώματα και εκτελεστές πράξεις υπέρ ή εις βάρος των ιδιωτών.**

Έχουμε αρκετές δυσκολίες π.χ. όσον αφορά την ορολογία. Στην αρχή χρησιμοποιούνταν ο όρος direct applicability δηλαδή άμεση εφαρμογή = άμεση ισχύς. Ακόμα και το ίδιο το ΔΕΚΑ χρησιμοποιεί κάποιες φορές διαφορετικούς όρους.

Αγώγιμα δικαιώματα: δικαιώματα που μπορούν να τύχουν δικαστικής προστασίας. Άμεση ισχύς είναι ο κοινοτικός κανόνας που μπορούν να την επικαλεστούν οι ιδιώτες. Το περιεχόμενο των διεθνών συνθηκών δεν αναπτύσσει άμεση ισχύ σε αντίθεση με το κοινοτικό δίκαιο. Η ιδρυτική συνθήκη της κοινότητας γεννά ζήτημα για το αν έχει άμεση ισχύ ή όχι. Η συνθήκη αυτή πρέπει να είναι επίσης πλήρης και να μην εξαρτάται από άλλα πράγματα. Η ιδρυτική συνθήκη της κοινότητας είναι συνθήκη πλαίσιο.

Συνθήκη πλαίσιο: θέτει στόχους και αρχές και δίνει διακριτική ευχέρεια όσον αφορά τα μέτρα εφαρμογής της συνθήκης.

Συνθήκη νόμος: Απολύτως αναλυτική στις διατάξεις.

Όσον αφορά τις οδηγίες και αυτές έχουν πρόβλημα με την άμεση ισχύ.

Η άμεση ισχύς εξαρτάται από το περιεχόμενο του κανόνα όμως δεν εξαρτάται από τον τίτλο της πράξης π.χ. οδηγία ή από την συνθήκη.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Καταλήγοντας, η πτυχιακή ασχολήθηκε με το κοινοτικό δίκαιο και την εφαρμογή του από κράτη μέλη. Παραθέτοντας τα χαρακτηριστικά του Δικαίου αυτού αλλά και τα κράτη μέλη, το κείμενο προχωρεί η διατριβή μας με το κοινοτικό δίκαιο, τις πηγές και την εφαρμογή του για να καταλήξουμε στη σχέση που υπάρχει μεταξύ τους. Αυτό βασίστηκε σε διάφορες θεωρίες καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι είναι επιτακτική αναγκαιότητα από τις συνθήκες της διεθνούς σκηνής η εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου από τα κράτη μελη.

Αυτό προϋποθέτει τη δημιουργία ενός καλύτερου μηχανισμού απονομής δικαιοσύνης, μη επηρεαζόμενου από τα συμφέροντα των κρατών, αλλά να επιβάλλει ίση και δίκαιη μεταχείριση όλων των υποκειμένων του διεθνούς δικαίου. Θεωρούμε ότι η υπεροχή του ευρωπαϊκού δικαίου πρέπει να υπερισχύει των εθνικών δικαίων των κρατών μελών. Τα κράτη μέλη δεν πρέπει να εφαρμόζουν εθνικό κανόνα που αντιβαίνει στο ευρωπαϊκό δίκαιο. Επίσης, θεωρούμε ότι με την εφαρμογή του ευρωπαϊκού δικαίου στα κράτη μέλη υπάρχει μια νομιμότητα η οποία πάντοτε για κάθε κράτος συνιστά ασφάλεια ειρήνη και δίνει την δυνατότητα νόμιμης ανάπτυξης και θετικής εξέλιξης των κρατών.

Αναφορικά με την έκταση και τις εκάστοτε παραμέτρους που θα μπορούσε να δώσει κανείς σε μια τέτοια πραγματεία, έγιναν θεωρώ οφθαλμοφανή τα βασικά σημεία στα οποία θεμελιώνεται η σχέση του κοινοτικού δικαίου με το εθνικό δίκαιο και ιδιαίτερα της σχέσης δικαίου με τους κανόνες του κράτους δικαίου. Αναφερθήκαμε στους τρόπους ενσωμάτωσης του κοινοτικού δικαίου στο εσωτερικό δίκαιο των κρατών, στον τρόπο απονομής της δικαιοσύνης, και σε περιθώρια βελτιώσεως. Η εξελικτική πορεία της σχέσης αυτής δεν είναι στάσιμη. Συνεχής ροή γεγονότων καταδεικνύουν πως η αύξηση του επιτακτικού χαρακτήρα των κανόνων του κοινοτικού είναι αναπόφευκτη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Αθανασόπουλος ΚΕ Βλάσσης Ιώ Δεληθέου Βασ**. Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης τόμος Α έκδοση 1996 Ι έκδοση 2003 Α.Δημητρόπουλος,

- Η ταυτότητα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκών Ένωσης Επιθεώρηση από ,τοπ. αυτοδιοίκηση και περιφερειακή ανάπτυξη, **Αθανασόπουλος ΓΕ** 26 Αθήνα 2001

- Το δίκαιο της ευρωπαϊκής ένωσης **Κωνσταντίνος ΓΕ ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟ΄΄Σ** τόμος Α νέα έκδοση 2008

- **Δεληθεου Β** Θεσμικό πλαίσιο ανάπτυξης και οργάνωσης του κράτους μέρη Α Β Γ Δ Αθήνα 2007 2008

- Europa eu.com

- Euronews .gr